

Etatsraad Valentiner: Det var forbavsende, hvor nøjagtigt Dyrene havde svaret paa de Spørgsmaal, der vare stillede til dem. Grunden laa sikkert i, at Spørgsmaalene vare stillede rigtig. I det Hele indeholdt Forsøgene en Antydning af, at man ad samme Vej vil kunne naa ikke ubetydelige Resultater ogsaa paa andre Punkter. Naar man vil have fuldstændig rigtige Resultater, vil det altid være en nødvendig Fordring, at Dyrene, man eksperimenterer med, ere af samme Alder, have samme Vægt, ere af samme Afstamning og opdrættede paa samme Gaard; man kan ikke forlange at Dyr, som ere sammenbragte fra forskjellige Steder, skulde svare nøjagtig. Det Hovedspørgsmaal, som det ved Forsøgene egentlig drejede sig om at komme paa det rene med, var, hvor meget den centrifugeskummede Mælk var værd, naar den overhovedet skulde bruges til Foder for Dyr. Svaret paa Spørgsmaalet er nu kommet, men det er temmelig ugunstigt, naar man seer, at 1 Pund Korn har ligesaa megen Foderværdi som 6 Pund Mælk eller 12 Pund Valle. Vil man regne det ud i Penge, bliver det et ikke saa ringe Tab for Mælkens Vedkommende. — Det har mere og mere viist sig nødvendigt, at, for at opnaa en høj Pris for Svinene, er det nødvendigt at fødre dem med de Fordringer for Øje, som Slagterierne stille, og gaaer man ud herfra, foreligger der allerede nu bestemte Angivelser af, hvilke Foderenheder Svinene bør have i de forskjellige Udviklingsperioder. I Praxis er en saadan Fodring allerede gennemført flere Steder, og Taleren vidste i alt Fald et Sted, hvor det var fuldstændig rationelt gennemført, og hvor et Resultat havde viist sig ganske særlig økonomisk. Det maatte haabes, at Forsøgene bleve fortsatte i en saa stor Udstrækning, som Docent Fjord paa nogen Maade saa sig i Stand til. Det var altid en Glæde for Landmændene at blive bekendte med Resultaterne af Docent Fjords Forsøg, men det var en ikke mindre Glæde at være Forsøgsvært, og man gav nødvendig slip herpaa, naar man engang var kommen i Forbindelse med Forsøgene.

Bestyrer Iversen havde med Interesse fulgt Docent Fjords Foredrag, da han netop i længere Tid havde havt sin

Opmærksomhed henvendt paa det Forhold, her var bragt frem. Talerens gennem det praktiske Liv indhøstede Erfaringer gik i samme Retning som de Resultater, hvortil Docent Fjord var kommen ved sine Forsøg. Ligesom Professor Segelcke for Aar og Dag siden bragte det Spørgsmaal ind i Mejerierne: »Hvor megen Mælk bruges der til 1 Pund Smør«, saaledes havde nu Docent Fjord bragt det Spørgsmaal ind i Svinstalden: »Hvor meget Korn bruges der til 1 Pund levende Vægt«, og det vil her gjøre den samme Nytte, som det første Spørgsmaal har gjort for Mejeriernes Vedkommende. Vilde man bringe det samme Spørgsmaal ind i Kostalden, naar Talen er om Mælk, vilde man ogsaa der faa interessante Resultater frem.

Præsidenten. De Forsøg, som nu havde været Gjenstand for Omtale, vare et nyt Led i den Række af Forsøg, som Docent Fjord havde foretaget, og som havde været til Gavn for Landbruget ved den grundige og solide praktiske Vejledning, som derved erholdtes. Docent Fjord havde takket Forsøgsværterne og dem, der i øvrigt havde bistaaet ham, og Taleren vilde nu rette en Tak til Docent Fjord som Den, der iværksætter og leder Forsøgene, og som med en sjælden Evne forstaaer at faa de forskjellige Faktorer til at arbejde sammen med sig til Gavn for Landbruget. Til denne Tak vilde Taleren føje Haabet om, at Docent Fjord fremdeles i mange Aar endnu maatte kunne arbejde videre i samme Retning og føje endnu mange Led til den Række af Forsøg, for hvilken der allerede havde været saa rig Anledning til at takke ham.

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1887.

Fra Egnen Nord for Esrom.

Tidens Tryk har næppe været stærkere her end andet Steds — snarere noget mindre, dels fordi Ejendomspriserne ikke have været skruede saa højt op som i andre Egne af Landet, dels fordi der i det Hele taget ikke har været saa megen Luxus i denne Egn som i mange andre, dels endelig fordi Hovedmængden af Ejendommene er Bøndergaarde, hvis Modstandskraft under vanskelige Forhold er større end de mindre Herregaardes. De gode Jorder ere heldigst stillede, idet Kartoffeldyrkningen, som paa sandede Arealer langs Kattégat undertiden har været meget lønnende, iaar har været det mindre som en Følge af den stærke Konkurrence fra Nordtyskland. Velkultiverede, drænedes Jorder have altsaa Fortrinet, men en medvirkende Aarsag til at denne Egn ikke er kommet til at føle det økonomiske Tryk saa stærkt turde iøvrigt ligge i, at der i det Hele taget ikke er bunden saa megen Kapital i Landbruget, — man er gaaet meget sindig frem, og de betydelige Ofre i Retning af Forbedringer i alle Retninger, som adskillige andre Egne have at fremvise, vare ikke ret naaede hertil, før de nuværende Vanskeligheder begyndte. — Driftskapitalen har ikke med Nødvendighed været saa stor, — og den Stagnation, som Egnen syntes at lide under i de gode Tider, har i Virkeligheden medført nogle Fordele i de mindre heldige, — de høje Træer ere mere udsatte for at blæse overende i Storm end Buskene.

En Normalpris for Ejendommenes Værdi er vanskelig at angive, men man kommer vist Sandheden nogenlunde nær ved at antage, at den er reduceret c. 15 %.

Bestræbelserne for at basere Indtægterne paa Mejeriet og dets Frembringelser frembyde det bedste Grundlag for Arbejdet paa at bringe Balance mellem Indtægter og Udgifter; — her findes en afgjort Stræben i denne Retning, som giver sig tilkjende ved forøget Omsorg for at skaffe gode Besætninger, Interesse for forbedret og rationel Fodring, udvidet Rodfrugtdyrkning, fornuftigt Svinehold og Behandling af Produkterne i Overensstemmelse med Markedets Fordringer.

At det hverken gaaer hurtigt eller let med disse Forandringer er atter en Følge af Egnens Mangel paa Bevægelighed, men Tendensen er der og gaaer ganske vist i den rigtige Retning! Forandringer i Produktionsmetoden er her Hovedsagen, og jeg tvivler ej om, at Forandring i Kreditforholdene vil have stor Betydning; det ligger nærmere for Bondestanden her at tage sig rigelig Tid til Overgangen, — at den kunde gjøres hurtigere ved Hjælp af forøget Kapital er utvivlsomt, men en saadan Arbejdsmaade ligger dem noget fjærnere.

Fra Amager.

At karakterisere Høsten er noget vanskeligt, saa meget mere som Afgrøderne og selv en Sædart som Rugen have været saa højest forskellige. Her paa Gaarden haves to Rugmarker saaet paa samme Tid, Asower-Rug og Bretagne-Rug. — Den første tog Skade i Dræningstiden og giver 8 à 9 Fold, den anden tog ingen Skade og giver omtrent 16 Fold. Er det ikke mærkværdigt? Begge disse Rugsorter have været dyrkede her paa Gaarden i adskillige Aar uden hidtil at have viist nogen Forskjellighed i Voxemaade og Haardfærdighed. — De væsenligste Tryk, der hvile paa Landbruget ogsaa herude, er selvfølgelig de daarlige Priser for saa godt som alle Produkterne, et Forhold, der dog har noget mindre Betydning herude end de fleste andre Steder, eftersom de fleste af vore mindre Jordbrug her ere i høj Grad alsidige, — hvor-

ved jeg forstaaer, at de have lidt af mange forskjellige Slags Produkter at afhænde. — Dette giver dem alligevel en Styrke og Modstandsevne, der under vanskelige Forhold ikke er uden Betydning. De Jordbrug, der bedst modstaa Tidernes Ugunst, — de være større eller mindre, paa lette eller sværere Jorder, — ere selvfølgelig saadanne, hvor der haves en afgjort høj Kultur i Jorden, hvor Brugere baade ere i Besiddelse af Flid og Økonomi, men ogsaa af tilstrækkelig Dygtighed og pekuniær Kraft, at ikke det første eller andet indtrædende Tab eller Uheld skal være i Stand til at ryste Bedriften i dens Grundvold.

En Bedring maa ske ved Landbruget og ved selve dets Brugere. En Udvikling af Dygtigheden, en aldrig svigtende Paa-passelighed, en stadig Forøgelse af Jordens Kultur, Ydeevne, dens Renholdelse, Besætningernes Konservering og Fremgang ere selvfølgelig Punkter, tilligemed mange andre, hvorpaa Opmærksomheden stadig maa være henvendt. — Nogen egentlig Fremgang kan vel ikke siges at have fundet Sted i de sidste Aar, og større Grundforbedringer foretages ikke, men der arbejdes dog med mere Plan og Omtanke i mange Forhold, og allerede dette er et Fremskridt, som ikke er uden Betydning. — At kulegrave Jorden er bleven noget almindeligt i de senere Aar — hvilket Arbejde da har beskæftiget en hel Del Folk; thi naar een Mand lader $\frac{1}{2}$ Td. Land, en anden 1 og en tredie 2 Tdr. Land kulegrave, saa kan dog derved en hel Del Folk faa Beskæftigelse paa en Tid, hvor det er meget vanskeligt at faa fat paa andet Arbejde, men en Betingelse er det, at Jorden ikke er frossen.

Den hertil indførte Svinepest har berørt Amager temmelig alvorlig. Vi haabe imidlertid, at den rolige og grundige Overvejelse af alt hvad der staaer i Forbindelse med denne Sag vil gjøre Sit til, at de sanitære Fordringer bedst lade sig tilfredsstille derved, at de økonomiske Hensyn under de givne Forhold ogsaa komme til sin Ret. — Gjødningen — Dagrenovationen — maa erhverves for Landbruget, men dette skal til Gjengjæld stille fuldt ud betryggende Garanti og underkaste sig enhver Kontrol, der forlanges fra flere Sider baade for Dyr og Menneskers Vedkommende.

Fra Egnen Taastrup—Kjøge.

Forholdene ere i det Hele saa temmelig de samme som ifjor; — Høsten har været god og blev vel bjerget; Kreaturerne kom i Tide ind; der har ingen særlige Ulykker meldt sig med Undtagelse af Svinepesten, hvis Følger heller ikke ere saa følelige for en Egn, som næsten udelukkende er vant til at arbejde for det kjøbenhavnske Marked; — Kort, alt vilde været fortræffeligt, naar blot Priserne paa Salgsprodukterne vare højere. — Men til Trods for de usle Priser paa Korn og Mejerifrembringelser, Kjød og Flæsk, saa er Tilstanden dog i det Hele god; — der er vel Faa, som tjene Penge, men Færre, som gaa fallit, næppe flere end i de gode Aar; Restancer paa Kommuneafgifter, Tienden m. v. voxer aldeles ikke; — hvorfor? Fordi man sparer; — den danske Bondestand har en mærkelig fin økonomisk Sans, en Evne til at sætte Tæring efter Næring, en egen Elasticitet i Retning af Forbrug, som har reddet Slægten gennem Tider, værre end disse, og vil bringe den i det Hele og store ud over Nutidens Tryk uden at ret Mange gaa til Grunde. — Føjer man til denne Evne det Moment, at ganske vist mange Forbrugsartikler, Foderstoffer m. v. ere sunkne i Pris, vil det nok forståes, at man efterhaanden finder sig til Rette i Forholdet og læmper sig derefter. —

Disse Udtalelser gjælde dog væsentlig Bønderne; de større Jordbrugere, hvoraf der iøvrigt kun findes faa i denne Egn, have ifølge Forholdenes Natur vanskeligere ved at følge det omtalte Spareprincip, om det end er Opgaven at søge det gennemført saa vidt muligt; medens Bonden kan afskedige sin Pige og sin Karl, kan udføre det meste Arbejde selv og ved Familiens Hjælp, kan leve yderst tarveligt, kun ofre lidt til Børnenes Uddannelse, Fornøjelser m. v., — falder det vanskeligere at gjøre Indskrænkninger i disse Retninger paa de større Ejendomme, til hvis Besidder der ifølge gammel Hævd stilles større Fordringer paa alle Omraader. —

Spørges der nu, hvorfra Bedringen skal ventes, da véd jeg kun ét Svar: — Gjennem stigende Konjunkturer;

— det gjælder om at holde de 7 magre Aar ud, og ikke tabe Troen paa, at lysere Tider ville oprinde; de ville komme, saa sikkert som Dag følger efter Nat, og til den Tid ville de daarlige Tider forhaabentlig have lært den hele Befolkning Flid, Nøjsomhed og Sparsommelighed.

Men de daarlige Tider skulle benyttes ikke blot til at udvikle disse Dyder, men ogsaa til at styrke Landbruget i de kommende Tider i den store Konkurrencekamp; — ligesom det er hver Enkelt's Pligt at arbejde paa sin egen Udvikling og Dygtiggjørelse, saaledes bør ogsaa Staten yde sin mægtige Bistand, beskytte Landbruget mod Kunstsmør, mod Farsoter, lette Adgangen til god Undervisning saavel ved Landboskolerne som Landbohøjskolen, hjælpe til at sprede Kundskab rundt i Landet, værne vore Interesser i Udlandet; — Tidens Tryk afhjælpes ganske vist ikke derved, men Befolkningens Modstandskraft vil styrkes i Fremtiden. — At der under saadanne Forhold ikke er Tale om at indføre nye Forbedringer, bryde nye Baner, er indlysende, — at blive ved sin Bedrift og passe paa, at intet gaaer til Spilde, at alt bliver fornuftig anvendt, baade Tiden og Pengene, Kraftfoderet og Gjødningen, det er Landmandens Opgave; der er paa det Omraade nok at gjøre, og det vil næppe skade, om man anvender nogle Aar paa at sætte den i System uden at se sig om efter ny Virksomheder. — Ejendomspriserne ere temmelig nominelle; der handles kun lidt; — dog maa man undre sig over, at Prisen paa Jord ikke er sunken dybere; jeg tør ikke anslaa Tilbagegangen til meget mere end 15 % for god Jord med tilhørende Bygninger i Sammenligning med hvad der betaltes i 70erne. — Kommuneskatterne holdes temmelig uforandrede. —

Fra Egnen ved Roskilde Fjord.

Aarets lave Priser have holdt det kontante Udbytte under et Middelaar, naar der sees paa det almindelige. Man søger som Modvægt at spare, hvor det er muligt: paa Arbejdsløn og paa Forbrug i Huset og udenfor Huset, og denne Sparsommelighed bliver mere og mere intensiv. Husmænd

og mindre Gaarde have absolut Overtaget under disse Bestræbelser. De mindre glædelige Følger deraf er periodisk Arbejdsløshed og stigende Kommuneafgifter. Lidt længere ude rammes Haandværk og Industri af denne Spar-sommelighed; man søger mere end tidligere at hjælpe sig »med det man har«, de gamle Redskaber og Maskiner faa Lov at holde noget længere end ellers o. s. v.

Ved Siden af de lave Priser kommer den hele Trevenhed i Handel og Omsætning, som er saa karakteristisk for Tidens økonomiske Sygdom. — I den sidste Tid er jo Svinepesten kommen til. Jeg troer dog, at den Maade, som denne Sag er greben an paa, har bragt megen Ro i Sindene allerede. De laveste Salg 20—21 Øre pr. Pd. levende Svin turde allerede være forbi. — De Omkostninger, hvormed Salg og Indkjøb ere forbundne, søger man at undgaa navnlig ved Indkjøbs-Foreninger — Foderstoffer og Gødning — og ved Brugsforeninger samt mere Torve-Salg end tidligere.

Trykket føles næppe stærkere her paa Egnen end almindelig, men vistnok mere paa store Gaarde end paa mindre, samt mere nærved Kjøbstad og paa gode Jorder end paa simple Jorder og længere fra Byen. Hvad Drifts-Systemet angaaer, da har det **forsigtige** Fremskridt, repræsenteret ved godt Kreaturhold, de bedste Udsigter. — Ejendomspriserne ere næppe undergaaede Forandringer i det sidste Aar. Naar Talen er om en Bedring for Landbrugets trykkede Kaar, da troer jeg ikke, at en saadan kan ventes ude fra i en nær Fremtid. Dertil er Landbrugets økonomiske Stilling altfor nøje sammenvævet med det hele Samfunds. Jeg troer derimod, at der kan udrettes adskilligt indadtil. Vor Praxis lider vedblivende af saa alvorlige Svagheder i Produktionen, at betydelig bedre Resultater kunne opnaaes. Min Overbevisning støttes af personlig Erfaring og senest ved Docent Fjords sidste Forsøgs-Resultater. Der er ingen Tvivl om, at vort Landbrug udvikler sig til den rette Side, men det er lige saa sikkert, at der fejles og spildes meget, som kunde undgaaes. Vore Bestræbelser bør især rettes mod dette Punkt. Det er den landøkonomiske »indre Mission«, der bør lægge mere

Kraft i Dagens Arbejde. Jeg er imidlertid ikke blind for Vanskelighederne. Der maa gaaes ud fra det Bestaaende som Grundlag for det Ny, der skal bygges. Men Evnen hertil erhverves hverken i Skolen eller i den senere Praxis alene.

Egnens Fremskridt er mindre fremtrædende. Det bestaaer i Roedyrkning, bedre Kvæghold og i nogen Frøavl, navnlig Græssorterne: Agerhejre, Engsvingel og engelsk Rajgræs.

Arbejderforholdene have været normale. Lønnen er lavere, navnlig for det faste og mindre gode Tyende 15—25 %^o. Daglønnen er næppe undergaaet nogen Forandring. Man har en Følelse af, at den ikke kan være lavere for den Mand, der har Andre at sørge for end sig selv. Den jordløse Husmand kan købe billigere nu end før, men til Gjengjæld faaer han oftere Arbejdsløshed at drages med, saa hans Stilling er lige uheldig og demoraliserende. Husmænd med Jord til Huset, om end kun til 1 Ko, ere ulige bedre stillede; deres lille Bedrift gjør saa at sige Arbejdsløshed til en ukjendt Gjæst hos dem. — Aalefiskeriet i Røskildefjord er en Tilflugt for mange ledige Folk; men Fjorden synes efterhaanden at blive overbefolket. I alt Fald har Fiskeriet været daarligt baade i sidste og foregaaende Aar. Men bortseet derfra er Fjorden et stort Gode for Egnen. Tjenes der end kun lidt, saa har man dog noget at forslaa Tiden med. Arbejdsløshed alias Lediggang er Fandens Hovedpude, er en Ulykke, der næppe forstaaes ret af andre end Den, den rammer. Den fører ikke til Flid senere, tværtimod! Den ulykkelige Arbejdsløshed gjør baade Arbejderne og Arbejdet daarligere, thi for at undgaa den strække de Dagens Arbejde saa langt som muligt. En Dagsarbejde bliver til halvanden eller to efter Omstændighederne. Interesseløs Kjedsommelighed er den Mørtel, hvormed Arbejds-Dagens Timer mures sammen. At Forholdet udvikler sig saaledes er naturligvis meget at beklage, men til hvilken Side skal man adressere Klagen?

Komune-Afgifterne ere i Stigning i de senere Aar.

Fra Lejreeggen.

Det nuværende Tryk paa Landbruget har jo, som bekjendt, sin Hovedgrund i for højt anlagte Værditaxationer af det Produkt, som man gjennemsnitlig mente at kunne sælge. Hertil kommer at Udgifterne ved Landbruget ikke ere sunkne i samme Forhold. Det var en stor Fejl, at man i de opadgaaende Tider forandrede de Udgifter, som erlagdes i Sæd, til Penge, og det vil nu være meget vanskeligt at føre Forholdet tilbage. Jeg skal kun nævne, at Fattighjælpen uddeltes i Korn, Flæsk, Brød m. m., Daglønnen betaltes dels i Korn og dels med Kosten, samt meget faa Penge, Vejarbejdet udførtes in natura af Hartkornsbrugeren, og ikke ved Licitation efter Sogneraadets Foranstaltninger, der langt fra altid ere ufejlbarlige; kort sagt, de Udgifter, man kom ind paa i de gode Tider til Amt, Komune og Folkeløn, bestaa alle endnu, ja ere endogsaa i Stigning Aar for Aar. Uden at en Reduktion kan finde Sted heri, vil der ikke kunne gnaaes Ballance, førend Jordværdierne nedsættes ret betydelig. Det kan være humant og smukt at bygge Palæer til Thing- og Arresthuse, storartede Syge- og Fattighuse m. m., men Trykket er føleligt for Hartkornsbrugeren, hvem det udelukkende paalignes for Landdistrikterne.

Det er indlysende, at Livsfæsterne, som svare de mindste Afgifter, og dertil i Sæd, staa sig bedre end Ejerne, der have kjøbt deres Gaarde paa anden eller tredie Haand og svare Pengeafgift; derfor er Gaardbrugerne i denne Egn heldigere stillede, fordi de væsentligst ere Fæstere. De mindre Gaarde have Fortrin for de større, fordi de første nu som oftest udføre Arbejdet ved egne og Familiens Kræfter og saaledes sparer fremmed Folkehold. — I de senere tørre Aar have Gaarde med stærke Jorder havt væsentlige Fortrin for de lettere, og Gaarde med en saadan Beliggenhed, at Mælkesalg kan finde Sted til nærliggende Byer uden at benytte den for Mælk specielt dyre Jernbanetransport, samt hvor Halm er sælgelig, have selvfølgelig altid Fortrin for de længere fraliggende Gaarde. Hvor der i længere Tid har været udsøgte

Besætninger og kraftig Fodring er Modstandskraften naturligvis langt større nu, end hvor disse Forbedringer først skulle indføres; ja det kan overhovedet være et Spørgsmaal, om en slig Overgang for Øjeblikket lader sig udføre uden Tab, da den meget stærke Fodring i Forbindelse med det større Kapitaludlæg, sikkert ikke kan blive dækket ved de nuværende Priser paa Smør og Fededyr, uden at godskrive Gjødningen for Summer, som den ikke med de lave Kornpriser kan skaffe frem igjen.

At Ejendomspriserne ere faldne, hvor Salg skal finde Sted, er vistnok en Kjendsgjærning, dog maa man nærmest kalde Priserne nominelle, da kun meget faa Handler finde Sted; thi endskjøndt næsten Alle ville sælge, kunne eller ville de ikke tage et saadant Afslag, at det kan fremkalde synderlig andre Kjøbere end Prioritetshaverne. — Forpagterne paa de fleste større Gaarde have enten faaet direkte Afslag i deres Afgifter, eller omsat Pengeafgift til Sæd efter en 10aarig Gjennemsnitspris, hvilket visselig for Mange har været en stor Lettelse, selv om de ikke derved have opnaaet fuldt ud at kunne klare deres Forpligtelser uden Tab. Det er derfor ikke blot sandsynligt, men temmelig vist, at der ved nye Kontrakter maa finde yderligere Nedsættelse Sted i Afgifterne, samt at disse beregnes efter Sæd, Smør og eventuelt Prisen paa Fededyr.

Den virkelige dygtige Jordbruger, som ikke selv har Kapital, trænger til en billigere Kredit til saadanne Forbedringer, som kunne forventes at ville svare fremtidig Regning (Driftskredit). — Amts- og Sognekommunerne maatte gjøre Dyd af Nødvendighed og paa alle mulige Maader nedsætte deres Budgetter. — Ad Lovgivningens Vej maatte man søge at faa en forbedret Tyendelov, hvorved Fæstemandsinstitutionen kontrolleredes ganske anderledes end nu, og hvorved en større Paalidelighed for Tyendet søgtes opnaaet; desuden strængere Forholdsregler mod Forældre til uægte Børn, saa disse ikke udelukkende blive en Byrde for Kommunerne; Oprettelse af samt Tilskud til Alderdomsforsørgelse, der ikke maa kunne omgaaes og blive til Fordel for Spekulanter; stærk Skærpelse mod

Beruselse og en betydelig Forhøjelse af Brændevinstolden, høj Skat paa bajersk Øl, al Spiritus og Tobak, samtidig med Nedsættelse af Tolden paa Kul, Jern, Brædder, Salt og indenlandsk Sukker, og endelig frem for alt, en fuldstændig Umuliggjørelse af al indenlandsk Fabrikation af Kunstmør samt Forbud mod eller høj Told paa Indførelse heraf.

Fra Landmændenes egen Side kunde selvfølgelig gøres en Del; saaledes kunde en Dagløn efter Sædskala med Halvdelen i Penge og Halvdelen i Produkter atter indføres, hvorved Brændevin, bajersk Øl og Kaffe vilde faa et Knæk; der kunde gives hyppige Præmier saa vel for lang Tjeneste i Tyendeforhold, som for særlig Dygtighed og Omhu ved Kreaturpasning, hvilket, naar det var almindeligt, mulig ville bevirke, at den Tjeneste eller Bestilling, som nu næsten ansees for en Skam, vilde blive til Tyendets Hæder og Husbondens Gavn. Der kunne og burde være langt større Interessesammenhold mellem Jordbrugerne end der er, hvorved ofte betydelige Summer kunde spares. Der kjøbes saaledes for Tiden store Masser af Handelsfoderstoffer til Priser, som kun den Landmand, der boer ved Byerne og kan sælge Halm, vil kunne faa tilbage igjen ved sit Produkt; med andre Ord, af Mangel paa Sammenhold kjøber Landmanden disse Varer dyrere end han sælger sine egne for Tiden, i Stedet for ved en fornuftig Blanding at bruge sin egen Sæd med Tilskud af Rodfrugter, indtil Foderstoffernes Pris atter kommer til at staa i Forhold til Smør- og Kjødpriserne. De Fremskridt, som i en Række af Aar have fundet Sted i Landbruget, maa derfor desværre siges at stagnere, og mulig endogsaa enkeltvis at være i Tilbagegang. Vist er det, at Forpagtere og Ejere, som ikke have betydelig Kapital, betænke sig paa at fodre deres Besætninger ligesaa stærkt nu, som da de kunde faa 5 Øre for 1 Pd. Mælk og 30 Øre for levende Svin. Om Kjøb af Kunstgødning hører man næsten aldrig Tale nu, og Udlæg til dyre Redskaber og Maskiner har ligeledes fundet sin Stopper. — Arbejdskraft er rigelig tilstede, stundom mere end der er Spørgsmaal efter; desuagtet vedligeholdes dog Daglønnen her paa Egnen, navnlig

paa de større Gaarde. Karlelønnen er falden ca. 20 %, medens Pigernes Løn snarere er lidt højere. — Komuneskatterne ere ikke faldne, men de fleste Steder i jævn Stigning.

Fra Egnen mellem Kallundborg og Slagelse.

De væsentligste Tryk paa Agerbruget er for høje Prioriteter og for store Driftsomkostninger. Nogle spare paa Arbejdskraften, men saa bliver Følgen, at Udbyttet af Gaarden gaaer for stærkt tilbage; andre drive den med fuld Kraft, hvad der i Længden bliver det, der betaler sig bedst, men dør bliver Arbejdsudgifterne dog ofte for store i Forhold til Produktpriserne. Og alle Udgifter til Gaardens og Materiellets Vedligeholdelse ere jo ligesaa høje som i de gode Aar. — Trykket føles vist i denne Egn som i andre baade paa større og mindre Ejendomme, baade paa gode og lettere Jorder, og det synes ikke, at Kjøbstæders nærmere eller fjærnere Beliggenhed spiller nogen Rolle; thi Afsætningen af Produkter til Byen kan ikke gjøre nogen stor Forskjel, hvor man ikke har længere til Byerne end Tilfældet er her paa Egnen. De mindre Agerbrug, hvor selve Familien udretter det meste Arbejde, synes at klare sig bedst, og der er som Regel en større Tarvelighed og Flid tilstede hos de Folk. Den kraftige Drift med et godt, passende stort Kohold, tilstrækkelig Roedrift saavel til Køerne som til nogen Fedning ved Siden af, og et passende Svinehold, der forbruger Mælkeaffaldet med lidt Sød til, synes at være det, der betaler sig bedst; Foderstofpriserne ere saaledes, at det betaler sig bedst at bruge disse og sælge Hvede og Byg, naar Jorderne ere saa gode, at der kan leveres en god, smuk Handelsvare.

En Del Bøndergaarde ere stadig til Salg, og naar Handel skeer, er Prisen for god Jord 6 à 700 Kr. pr. Td. Land, — Gaarde, som i den gode Tid kostede 900 à 1000 Kr. pr. Td. Land. — Forpagterne ere heldigst stillede, da Afgiften i Reglen er sat ned, hvor den ikke i Forvejen var lav, og Ydelserne blive mere ansatte efter Sædpriserne og enkeltvis ogsaa efter andre Produktpriser. — Det er ikke let at se, hvorfra Bedringen skal komme. For den dygtige, driftige

og sparsommelige Landmand vilde en lettere Adgang til billige Driftslaan sikkert være en stor Hjælp. Hvorledes Hjælp i Form af Toldbeskyttelse vilde styrke, er det ikke let for os Landmænd grundig at dømme om. Den sikreste Hjælp bliver nok Selvhjælp i Skikkelse af Flid, høj Grad af Sparsommelighed og Afskaffelse af al Luxus; men det viser sig at være saa vanskeligt at komme ind derpaa, hvad vel nærmest kommer af, at den Velhavende lever imellem den Fattige, og det er strængt for den sidste at trække sig tilbage fra tidligere Omgang. Men bliver Landmanden først saa fornuftig at afskaffe al Luxus og lærer igjen rigtig at »knibe den ud«, saa vil det ogsaa vise sig, at det vil komme til at skade mange andre Samfundsklasser, og derfor falder det ofte Landmændene lidt vanskeligt at forstaa, at saadanne Spørgsmaal som f. Ex. Kunstsmørlovens Affattelse til saa stor Fordel som muligt for Landmændene kan have saa mange Modstandere blandt Ikke-Landmænd; thi det er dog sikkert, at kan Landmanden hjælpes og faa Evne til at bruge noget, da kommer det mange Samfundsklasser tilgode, baade direkte og indirekte.

Andelsmejerierne, som nu findes overalt, ere for mange mindre Jordbrugere et Fremskridt og en Fordel; thi der er saa mange mindre Jordbrug, som før kun havde Tab af deres Kvæghold, og denne Forandring bevirker jo, at der bliver fodret stærkere og saaledes skaffet bedre Gjødning paa en fordelagtig Maade. Men at denne Sag har udviklet sig saa forbavsende hurtig, kommer vist alene af, at der ikke er udfordret kontante Udlæg, men at Alt er anlagt for Kautionslaan; hvordan Sagen senere kan udvikle sig, er ikke godt at vide, om der kan blive ved at være Enighed og Redelighed.

Fra Korsør—Skælskøregnen.

Hvor Gaardene i Haab om stadig gode Tider ere blevne stærkt prioriterede, og hvor Gjælden til Kjøbmanden ofte ikke er bleven klarer hvert Aar, men stadig i Haab om »det kommer nok« paaskrevet næste Aars Regnskab og paa den

Maade stadig voxet, der seer det daarlig ud, og en alvorlig Katastrofe maa komme, selv om den endnu i nogle Aar kan trækkes ud; — men hvor der stadig har været ført en sund og sparsommelig Drift, stadig med Øjet fæstet paa, at daarligere Tider kunde komme, dèr har man vænnet sig til Tidens Tryk og klarer ret godt Vanskelighederne. Ja jeg troer, at mangan en alvorlig og stræbsom Mand betragter disse Aar som en god og gavnlige Lære og er glad ved efter Dagens Gjerning, istedenfor at flankere til Møder og lignende, at kunne hyggeligt i sin Familiekrede nyde Frugten af sit Arbejde. Jeg anseer i Øjeblikket det væsentligste Tryk for Landvæsenet ikke saa meget at være de lave Priser, men hovedsagelig den store Gjæld, som mærkelig nok er skabt i de gode Aar.

Jeg troer ikke, at denne Egn særlig er uheldig stillet i Sammenligning med andre Egne. Tidens Tryk føles mest paa Mellemggaardene paa 150 à 200 Tdr. Land og paa de lette og lidet produktive Jorder. Det er jo kun de store Fold, som f. Ex. iaar, der bøde paa de lave Priser. — Ejendomspriserne ere naturligvis betydelig lavere end før, men hvad der virkelig er godt betinger dog endnu en ret god Pris. — Saa vanskelige Tider trække jo altid en skarp Grænse imellem god og daarlig Jord. — Selv om Forpagterne naturligvis føle Tidens Tryk meget, saa ere de i denne Egn ret ordentlig stillede, saavidt jeg veed; dels have Forpagtningerne ikke været stærkt opskruede, og dels ere en Del Pengeafgifter omgjorte til Sæd efter Kapitelstaxt, som nok giver et Afslag af c. 20 pCt. Forresten anseer jeg det i disse Aar langt bedre og mere betryggende at være Forpagter end Ejer; thi en Forpagtningsafgift kan dog hos en nogenlunde velhavende Ejer reduceres, men Prioriteterne staa fast.

Naar hvad der er usundt og uholdbart er bukket under, og det kun er en lille Del af Landmændene med hvem dette vil ske, saa vil nok den store Del af Landmændene kunne klare sig, naar de blive vel oplærte og forstaa at drive Ejendommene paa en økonomisk Maade med en intensiv Drift. Der maa lægges Vægt paa et forøget og godt Kreaturhold med en kraftig, men

efter Ydelsen afpasset Fodring, en god Roemark og Driften indrettet paa Sommerstaldfodring. Naar dette er i en virkelig god og økonomisk Orden, saa troer jeg endnu, at Landmanden kan holde en Tørn ud.

Det er en stor Fornøjelse saa ofte man seer virkelig smukke Kobesætninger. Hvad Mejerierne angaa, da anseer jeg det endnu for tvivlsomt, om det i Længden betaler sig med de mange Andelsmejerier som opstaa. Men i det Hele arbejdes der med Kraft paa at modstaa Tidens Tryk, og jeg haaber ogsaa, at Landmanden skal vise sig at være sin Opgave voxen. — Arbejdsstyrken har i de sidste Aar været ret rigelig til moderate Priser. Lidt er Arbejdslønnen falden, men dog ikke mere end der overfor Fornødenhederne er fuldkommen Grund til. I Procent er det vanskeligt at opgive, men mere end 5 pCt. troer jeg ikke det er. — Kommuneskatterne ere omtrent uforandrede, jeg vil snarere tro, at de stige end falde. Her i Sognet ere de uforandrede.

Fra Fuglebjerg-Næstvedegnen.

Da Egnen her er ret god, er den næppe af de uheldigst stillede; saa vidt skjønnes, er det som Regel ikke saa meget Gaardens Størrelse som dens Bonitet og Gjødningskraft, samt Besidderens Energi og Dygtighed, der betinger den ringere eller bedre Stilling for Tiden, ligesom naturligvis det større eller mindre pekuniære Herredømme over Bedriften har væsentlig Indflydelse. Ved Ejendomshandler imellem Mand og Mand skjønnes Priserne at være faldne 20 à 25 %. Enkelte Godsejere her paa Egnen have indrømmet deres Forpagtere Afslag i Afgiften, andre have, om end nødig, indrømmet et lille Afslag ved Forpagtningens Fornyelse, men forbedret Bygningerne noget, og indrømmet Forandring i Driften, men alt paa en enkelt Undtagelse nær, langtfra i samme Forhold som Udbyttet af Gaarden er reduceret. Billigere Penge for Landbruget, Læmpelser i Jernbane- og Dampskibsfragter, Ophævelse af Told paa Maskiner og andre af Landbrugets Fornødenheder, samt Told lagt paa adskillige Varer, som indføres, navnlig Majs, vilde vel kunde lette Trykket noget, men ikke

tilstrækkelig for Landmænd, som have købt Ejendomme efter de høje Priser, eller for Forpagtere, som ikke kunne opnaa en rimelig Nedsættelse i Afgiften.

Der arbejdes godt paa at forbedre Kvægbesætningerne, samtidig med en kraftigere Fodring paa de mindre Gaarde, efter at Fælles- og Andelsmejerierne ere blevne temmelig almindelige; paa de store Gaarde har der i en længere Aarrække været arbejdet i denne Retning, og her findes adskillige gode og produktive Herregaardsbesætninger, uden at jeg dermed vil sige, at disse noget Sted, endsige almindelig, have naaet Fuldkommenhed.

Arbejderforholdene er der ingen Grund til at klage over her paa Egnen. De faste Tyenders Løn er vel falden 10 à 15 Procent; Daglejeren faaer samme Dagløn som tidligere. — Kommuneafgifterne ere ikke faldne.

Fra Stevns.

Tidernes Tryk føles maaske nok mindre her paa Egnen end mange Steder, men Tilstanden er derfor dog ikke lystelig, og overalt høres Klager over Pengemangel og over at Indtægterne ikke staa i Forhold til Udgifterne. Tilstanden er vel nok slettet paa Bøndergaarde og mellemstore Avlsgaarde, særlig saadanne som ere kjøbt i de gode Tider og nu ere saa dyre. Mange Falliter forekomme dog ikke, men der tales jo stadig om, at de ville komme. De smaa Agerbrug og Husmandslokker, som ikke behøve fremmed Arbejdskraft og ikke skulle have deres Indtægt ved Salg af Korn, staa sig naturlig bedst, da de ikke ere paavirkede af Prisfaldet.

Forpagternes Stilling her i Egnen er ikke saa gunstig som tidligere, da alle Kontrakter ere indgaaede i de gode Tider og saaledes for høje efter de nuværende Forhold.

Som Middel mod de trykkende Tider kan ikke angives Andet end forøgede Indtægter eller formindskede Udgifter, enten højere Kornpriser eller lavere Afgifter og lavere Arbejds-løn, da dette jo er de største Poster i Regnskabet. En Hjælp vilde ofte kunne have i Dræning, som er meget lidt benyttet her i Egnen, men de daarlige Tider opfordre jo

ikke til saadanne Udgifter; derimod har Dyrkning af Rodfrugter, og derigjennem bedre Kreaturfodring og Forbedring af Kvægbesætninger, trængt sig frem, og Oprettelsen af flere Andelsmejerier har og bidraget til at fremme denne Gren af Agerbruget. De saakaldte Tyreforeninger ville vel ogsaa gjøre deres Nytte. —

Arbejderforholdene ere gode her. Her er rigelig med Folk selv i Høsten, saa at det er meget lidt fremmed Arbejdskraft, som anvendes udover den, som skaffes Arbejde paa de store Gaarde hele Aaret rundt; her findes næppe Folk, som mangle Arbejde, naar de selv have Stadighed. Arbejdslønnen er ikke nedsat her paa Egnen, men har egentlig aldrig været høj — som Regel 120 Øre pr. Dag med Tillæg af 30 Øre pr. Dag, saa længe Høsten varede. — Kommuneskatterne ere ikke faldne, og der er næppe Udsigt til at det vil ske, da baade Vejvæsenet og Skattevæsenet i den nærmeste Fremtid vil kræve ikke ubetydelige Udgifter.

Faxe—Rønnedeegnen.

Aarsudbyttet for 1887 for Faxe-Præstø-Næstvedegnens Vedkommende i Avl og Mejeriudbytte har været som i et godt Middelaar, for Avlets Vedkommende endog maaske noget over Middelaar, men yderlig nedadgaaende Sædpriser, lave Priser paa Mejeriprodukter og Svin, og Fedning af Udsættene, som tidligere har givet en saa god Indtægt, har ligefrem givet betydeligt Tab; — alt dette i Forening har bevirket, at Aaret 1887 vistnok har været det ringeste for Landbruget her, som vi i mange Aar have havt. Men Trods de daarlige Priser paa alle Landbrugets Produkter, som have været et Særkjende for hele Aaret, troer jeg dog Egnen her er forholdsvis heldig stillet ligeoverfor mange andre Egne. Tvangsauktioner er ukjendte her; meget sjælden hører man, at en Kreditor har maattet overtage en Ejendom; om det end for Adskillige har knebet noget med at klare Terminerne og Afgifter har der dog aabnet sig Udveje, og mulig er der ogsaa bleven lempet noget. — Tidens Tryk føles temmelig sikkert haardest paa et mindre Brug og for dem, der sidde inde

med et lettere Jorder; men der er ingen Tvivl om, at de Ejendomme eller Bedrifter, som ere i den højste og bedste Kultur, og hvor man da sidder for en nogenlunde rimelig Udgift, vise den største Modstandskraft mod Tidens Ugunst. Næsten alle større Gaarde i denne Egn høre tildels under en Del større og tildels rige Godser og Forpagterne af Gaardene maa siges at være forholdsvis vel situerede; thi dels er der bleven læmpet paa Afgiften, og meget ofte er denne bleven omsat i Produkter, hvilket har betydelig styrket Forpagternes Stilling. — Jeg veed intet Exempel paa, at en Forpagter af en større Gaard her paa Egnen har maattet fratræde, eller i den nærmeste Tid kan antages at blive nødt til at fratræde af den Grund, at han ikke har kunnet svare Afgiften, naar han da ellers har passet sin Bedrift tilbørlig. —

Arbejdsforholdene have her været jævnt gode, og i Almindelighed kjendes her ikke til videre Arbejdsløshed for Folk, som søge Arbejde ved det egentlige Landbrug, og i alt Fald for de større Gaardes Vedkommende er Arbejdslønnen ikke falden for den gifte Arbejder, maaske dog nok lidt for den, som søger Arbejde hos Bønderne. Karlelønnen er lidt lavere 10 à 20 Kr. om Aaret; for Pigerne staaer den derimod ved det samme som tidligere. — De kommunale Skatter ere ikke faldne her omkring i det sidste Aar. — Af nye Foranstaltninger skal nævnes Oprettelsen af en Del Kvægavls- og Tyreforeninger, som man maa haabe i Tidernes Løb maa kunne ophjælpe de smaa Besætninger. —

Sydsjælland (Vordingborgegnen)

Var selve Høstudbyttet end ret godt, saa skulle de lave Priser nok hjælpe til at gjøre Aaret til et af de allerdaarlige, der ved sit Tryk yderligere forøger de økonomiske Vanskeligheder for Landmændene. Om det er de større eller mindre Ejendomme, der føle Besværighederne mest, er ikke let at afgjøre, dog troer jeg nok, at det især er de daarlige Bøndergaarde, det kniber med at holde oven Vand, og er der af og til enkelte af disses Ejere, der forsøge at sælge, men til antagelige Priser er det næppe muligt, og skulle de sætte

Prisen ned til $\frac{2}{3}$ af hvad den før har været, saa vil det jo for Mange sige det samme som at gaa nøgne fra Gaarden. Forpagterne have vistnok i Almindelighed faaet noget Afslag i Forpagtningsafgiften, men i de færreste Tilfælde er Afslaget saa stort, at det kan forslaa, saa det er ikke let at sige, hvorledes Forpagterne ville klare sig, naar først den Driftskapital, som de besidde fra de bedre Aar, lidt efter lidt bruges op. — Bedring i Landbrugets Forhold er der ikke stor Udsigt til, saa længe Ejendommene skulle forrente Kapitaler, der ere langt større, end de burde være. Der kan hjælpes, og der hjælpes noget ved en større Sparsommelighed og ved mere økonomisk Drift, men Ballance i Tingene kommer der dog først, naar der regnes med andre Værdier end nu, eller naar vi atter faa bedre Priser for vore Produkter, men hertil ere Udsigterne jo for Tiden meget problematiske. — Store Fremskridt gjør Landbruget ikke let under saa trykkede Forhold. Ingen Fremskridt iværksættes uden forøget Bekostning, og det er jo noget som Enhver viger tilbage for. Imidlertid seer man dog, at der anvendes bedre Redskaber til Jordens Behandling, og det er ogsaa utvivlsomt, at Husdyrbruget, især for Køers og Svins Vedkommende, er i Fremgang. Rimeligvis opmuntrer Afsætningen af Mælken til Andels- og Fællesmejerier til at lægge mere Vægt paa stærktmalkende Køer, ligesom de vist ogsaa bidrage til at Fodringen bliver stærkere.

Arbejdslønnen er for Karlens Vedkommende falden lidt, Pigernes, især Mejeripigernes, er derimod uforandret, og det samme kan siges om Daglejernes Løn, der vel heller næppe taaler at sættes ned, naar de skulle være i Stand til at forsørge en Familie. For de Arbejdere, der ikke have faaet Arbejde Aaret rundt, knob det ikke saa lidt forrige Vinter, især da deres Bifortjeneste, Aalestangning paa Isen, ikke kunde drives, da Stranden næsten aldrig kunde bære. Ikke Faa maatte henvende sig til Kommunen om Hjælp, og fik denne enten af Kommunekassen eller af de Fattiges Kasse. Denne Byrde har vel nok bidraget til, at de kommunale Skatter ikke ere nedadgaaende. — Af nye Foranstaltninger til

Landbrugets Fremme veed jeg egentlig ingen, thi at her paa enkelte Steder dyrkes nogle Sukkerroer, som sendes til Stege eller Nykjøbing p. F. veed jeg ikke om man tør regne til saadanne. Vist er det imidlertid, at den store Roedyrkning hjælper til at sætte en Del Penge i Cirkulation, thi det er ikke ganske smaa Summer der tjenes derved, og disse komme mest Koner og Børn til Gode, som uden dette Arbejde intet vilde tjene.

Fra Møen.

Det Tryk, som Landbruget har lidt under, er, at der er Mangel paa Driftskapital i Forening med en temmelig stor Ængstelse for Fremtiden eller Tro til virkeligt Udbytte. Der er her paa Egnen tillige en Overgangsperiode fra den ældre Drift med betydeligt Kornsalg til nu at tage Hovedindtægten ved en forøget Mejeridrift og Svinefedning. Besætningerne ere langt fra saa gode, at et virkelig godt Resultat kan naaes, naar faa Undtagelser fra regnes.

Jeg troer, at Tidens Tryk ikke er haardere her end i andre Egne af Landet, ja maaske endda ikke saa haardt. Sukkerroedyrkingen har her en væsenlig Del i at Tryk- ket paa sine Steder føles mindre, da det f. Ex. iaar kan bringe et Nettooverskud, foruden Roefaldet, af ca. 200 Kr. pr. Td. Ld. i Gjennemsnit paa hele det dyrkede Areal, hvorfra Roerne ere leverede til Stege Sukkerfabrik. At mange Landmænd saaledes ere glade for Sukkerroedyrkingen behøver jeg ikke at tilføje, og for Arbejdsklassen bringer den en temmelig god Fortjeneste. Af de større Gaarde herovre er kun et Par enkelte med i Sukkerroekulturen. Den Ejendomsdrift, som har den største Modstandskraft her paa Egnen, er ubetinget den, som har indført Sukkerroedyrkingen med indtil $\frac{1}{6}$ af Arealet, og som har en tilsvarende god Kvægbesætning.

Ejendomspriserne ere saavel for de større som mindre Ejendomme gaaet indtil 25 % ned i Sammenligning med Priserne for 8—9 Aar siden. Forpagterne have, saavidt mig bekjendt, ikke erholdt anden Nedsættelse end hvad Ejerne af Humanitetshensyn have tilstaaet for det enkelte Aar.

En almindelig Bedring af Landbrugets Stilling vil efter min Mening kun ske ved forøget Produktion af dyriske Produkter — Smør og Flæsk — og en Forøgelse af Jordens Produktionsevne ved paa enhver Maade at bringe den i højere Kultur dels ved en omhyggelig Behandling af Jorden og ved at have sin Opmærksomhed henvendt paa Opsamling og Opbevaring af Gjødningen. Dertil maa endvidere havees saa gode og hurtigeForbindelser med de forskjellige Markedspladser, at man kan regelmæssig faa sine Produkter afsatte.

Transportforholdene om Vinteren er den store Ulempe, Møens Land lider under i Øjeblikket, da det er umuligt at faa udført et eneste stort Kreatur, saa længe Isen spærrer Sundene, og særlig ere Færgeforholdene f. Ex. ved Grønsund, som hidtil har holdt aabent Vand, saa primitive, at al Udførsel derfra af levende Dyr maa betragtes som en Umulighed eller i det mindste som et meget risikabelt Foretagende.

Arbejdsforholdene have det sidste Aar været gode, da Arbejdskraften har været tilstrækkelig uden anden Assistance udefra end en Del svenske Piger til Mejeribrug og enkelte Roepiger. Daglønnen og Folkelønnen i Almindelighed er dog ikke gaaet ned. Den er til en Mejeripige fra 110 til 130 Kr. aarlig, til Karle 170 til 200 Kr., og til Knøse 80 til 140 Kr. Daglønnen for en Daglejer er om Sommeren ca. 2 Kr. og om Vinteren 132 Øre; Koner erholde om Sommeren 1 Kr. og om Vinteren 84 Øre. Daglønnen ved Stege Sukkerfabrik og dens Saftstationer er 18, 20 à 25 Øre i Timen alt efter de Bestillinger, Vedkommende indtager ved Arbejdet. — Kommuneskatterne ere ikke højere, men heller ikke lavere end de foregaaende Aar. Skatteansættelsen er jo forskjellig i de forskjellige Kommuner og varierer fra 12 Kr. til 20 Kr. pr. Td. Hartkorn og fra $\frac{1}{8}$ til $\frac{1}{3}$ paa Formue og Lejlighed. — Til Forbedring af Husdyrbruget er der oprettet Tyreforeninger, og ligeledes er til Tærskning af Sæden indkjøbt Damptærskværker i de forskjellige Sogne, hvorved al Sæden kan tærskes om Efteraaret. Det har naturlig sine gode som sine svage Sider med Tærskningen ved Damp, da den tidligere gav Vinterarbejde for mange; men siden Sukkerodyrkningen

indførtes og der dermed fulgte et større Slid paa Vejene, har Slaaning af Sten til Skjærver givet en Del Vinterfortjeneste for de ledige Arbejdskræfter.

Fra Falster.

Landbrugets Aarsudbytte er afgjort bedre end i de nærmest foregaaende Aar, om end Bedringen ikke er stor. Grunden dertil er den store Avl, Falster har havt iaar, større end i mange Aar. Dette gjælder navnlig alle de jævnt og simpelt drevne Jorder, og særlig er det dér de store Hvedefold, som ere forbavsende, og som trods den meget lave Pris dog støtte saaledes, at Avlen bliver mere værd, end i de nærmest foregaaende Aar. Veldrevne kraftige Jorder have ogsaa havt en udmærket Avl, som kommer op i Højde med 1880 og 85, men vist næppe højere. Dernæst har den forøgede Vægt, der er lagt paa Andels- og Fællesmejerier absolut foreløbig støttet, men ogsaa her er det de tarveligere Bedrifter, som have mærket det mest, da de have arbejdet sig op fra en meget ringe Mælkeindtægt til en flere Gange større i Løbet af faa Aar.

De væsentligste Tryk stamme jo selvfølgelig fra de lave Priser paa alle Produkter, og paa Grund af dem er aabenbart enhver Fejl eller enhver Mangel paa Energi mere skjæbnesvanger. Vel have Folk i det Hele taget, og ikke mindst Bonden, taget sig meget sammen og begynde at finde sig til Rette med de daarlige Tider, ligesom ogsaa Arbejdsomheden er større, men der er endnu saa særdeles mange, som altfor meget ere optagne af andre Ting, saa at Bedriften bliver Stedbarn, og ligeledes adskillige, som uden Plan iværksætte en mere intensiv Drift, men mangle de fornødne Betingelser i en eller anden Henseende for at gennemføre den, og blandt saadanne findes dem, som sidde daarligt i det. Dernæst er der selvfølgelig ogsaa mange, der føre en saa tarvelig Drift, navnlig med udpint Jord, at de ogsaa have det smaat. Naar der spørges om, paa hvilken Slags Ejendomme Trykket hviler haardest, — kan der vel nok derpaa svares, at de bedst drevne Egne i det Hele taget staa sig bedst. Der

er saaledes en kjendelig Forskjel paa Sydfalster og Nordfalster, førstnævnte bærer Prisen. Men alligevel bliver det dog saaledes, hvilket System der end følges, som min Kusk paa Udflugten ved Landmandsmødet i Aalborg sagde, naar man spurgte om Grunden til de meget forskellige Afgrøder som passeredes: »De er æ Mand, der gjør et.« — Ejendomspriserne ere kjendelig en Streg bedre. Der handles ikke meget, men hvor dette skeer, hører man dog lidt højere Priser.

Forpagterne have i Reglen faaet Nedsættelse, og navnlig ved nye Kontrakter bliver Afgiften sat lavere end tidligere, ligesom ogsaa meget ofte Lempelser finde Sted i andre Retninger. Arbejderforholdene er nogenlunde gunstige. Arbejdsløshed kjende vi ikke meget til, og Arbejdslønnen er ikke falden væsentlig for Daglønnsens Vedkommende, paa enkelte Gaarde 10 Øre højst. Som før nævnt hjælper Skoven meget her om Vinteren. Karlelønnen er falden 10 à 20 $\%$. Pigelønnen meget lidt, men det er nu langt lettere at faa Piger. Det forøgede Rodfrugtarbejde støtter meget betydelig ved at give god Fortjeneste til Kvinder og Børn. — Kommuneskatterne ere ikke faldne i de sidste Aar, men de ere ikke høje her i Kommunen, 13 Kr. pr. Td. H., hvilket nogenlunde er det almindelige her i den nærmeste Egn. — Man har her i Stiftet begyndt at arbejde paa at faa lidt Liv i Kvægavlerforeningssagen. Der bestaaer enkelte Foreninger her, men aldeles spredte, og man har hidtil holdt sig lidt tilbage med et Forsøg paa at lave en større mere omfattende Organisation. Dels har man ment, at vi her vare bedre hjulpede med Hensyn til gode Avlsdyr end i de fleste andre Egne af Landet, og dels har man ogsaa været bange for at sætte for meget i Gang, inden den fornødne Interesse var vakt. Nu i Efteraaret holdt Dyrslæge Mørkeberg et Foredrag i Maribo Amts økonomiske Selskab og fremhævede stærkt, at det burde forsøges at sætte mere Liv i denne Sag, og at der burde skabes en Organisation i Lighed med hvad der finder Sted i andre Egne af Landet, saaledes at de enkelte Foreninger kunde støtte hinanden. Sagen vandt Tilslutning, man er

stemt for at tage den op, og Selskabet nedsatte et Udvalg til at undersøge og fremme den, men man vil sikkert vælge den Vej først at søge at vække Interesse for Sagen i de forskjellige Egne; saa at Kvægavlerforeninger oprettes rundt om, og naar det viser sig, at disse have Livskraft, da at arbejde for Sammenslutning.

Fra Østlolland.

Den store Hvedehøst vil hjælpe Mange over Vanskelighederne, som have ophobet sig fra Misvæxtaaret 1881 og til nu; men Priserne paa Hveden ere desværre jo lave, hvorimod man maa kalde Bygprisen for god, naar man for godt Byg kan naa $5\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 Pd. og for udsøgt prima Byg 5,80 — 6,00 Kr. En stor Del Bøndergaarde her i Egnen ere endnu ikke komne med i Dyrkningen af Chevalier Byg, men den store Forskjel, der iaar gjøres i Prisen paa almindelig Byg og Chevalierbyg, skal nok lære dem at dyrke det Sidste, især da det tilmed viser, at det giver fuld saa store Fold som almindeligt Byg, ogsaa i denne Egn, hvis Jorder ikke ere de bedste til at give Byg. — Det stadfæstes jo ogsaa ved de smukke Forsøg, som ere udførte af Landhusholdningsselskabet; af dem fremgaaer det, at en jævn god Maltvare kan avles mange Steder, hvor man ikke har haft nogen Anelse derom. — Hist og her har man staldfodret Køerne en Tid af Sommeren af Mangel paa Græs; af samme Grund bandtes saa tidlig ind. Hvor man har givet de tidlige indbundne Køer en passende Ernæring, synes den tidlige Indbinding at have virket overordentlig heldig, thi heri maa nok Grunden søges til at Køerne i Efteraarsmaanederne have malket saa fortrinlig, givet et Udbytte, som Besætningerne de andre Aar ved den sildige Udgaen ikke have præsteret.

Her sælges meget faa Gaarde, men mange ere stærkt belastede. Haabet om bedre Tider holde dem oppe og afholde Prioritetshaverne fra at skride ind. Forpagterne have de fleste Steder faaet Afslag uanseet om deres Kontrakter ere udløbne eller ej, men det er tvivlsomt, om Afslaget vil vise sig at være stort nok. —

Indkjøbet af Foderstoffer har været stort, Prisen maa kaldes billig, og Forbruget vil sikkert blive stærkt tiltagende, hvis Prisen paa godt Byg holder sig. Man har iaar kjøbt en Del god russisk Rug (121 Pd. hollandsk) til 3,75 Kr. pr. 100 Pd.; den vinder meget Bifald, og vil sikkert ad Aare bliive en vigtig Handelsartikel, naar den blot fremkommer i en nogenlunde anstændig rensset Tilstand.

Fra Vestlolland.

Udbyttet af Landbruget har i forrige Aar været meget forskjelligt, særlig med Hensyn til Udbyttet af Høsten. Gjennemgaaende blev der i Høsten hjemkjørt betydelig flere Læs fra Marken end i foregaaende Aar, men Udfaldet af Tærskningen stod ikke i rette Forhold hertil. Paa mange Gaarde er der høstet ualmindelig godt, og man hører saaledes nævne 23 à 24 Fold Hvede og 18 à 20 Fold Byg, medens man andre Steder hører Tale om kun det halve. Her var meget af Bygget skoldet af Solen, hvad ogsaa andre Steder har været Tilfældet. Gjennemgaaende maa det dog siges at have været en ualmindelig god Høst særlig for Hvedens Vedkommende. Udbyttet af Mejerierne har været godt. For faa Aar siden blev det almindeligt at sælge Mælken til Fællesmejerier. I det sidste Par Aar begyndte Andelsmejerierne at florere, og som der siges med godt Resultat. I den seneste Tid synes der paa større Gaarde at være Tendens til atter at drive Mejeri selv; 3 større Gaarde i den nærmeste Omegn have begyndt derpaa til November. I 3 Aar har jeg solgt Mælk her fra Gaarden, men jeg blev for godt 1 Aar siden kjed deraf, hovedsagentlig fordi den fra Mejeriet leverede skummede Mælk om Sommeren var ubrugelig, og der stadig til Husholdningen maatte bruges nymalket Mælk, og tillige fordi jeg mente ikke at kunne undvære den Gjødning, som Svinene gav. Mit Folkehold er uforandret det samme, da Husjomfruen er afløst af en Mejerske, der deltager i Husholdningen, saa den eneste forøgede Udgift, jeg har ved Mejeridriften, er Inventariets Vedligeholdelse samt Anskaffelse af Dritler, Salt, Farve m. m. og Brænde, men hertil bruges mest

Kvasbrænde fra egen Skov. — Til Sammenligning skal jeg meddele en Oversigt over min Mejeridrift i det forløbne Aar fra 1ste Novbr. 1886 til 31te Oktober 1887. Af 43 Køer er indvundet 189533 Pd. Mælk, der efter den paa Fællesmejerierne betalte Pris (15 Øre pr. Kd. om Vinteren og 14 Øre om Sommeren, naar Smørret koster 1 Kr., med Tillæg eller Fradrag af $\frac{1}{8}$ Øre for hver Øre Smørret stiger eller falder) vilde have en Værdi af 6252 Kr. 01 Øre.

For at opnaa denne Mælkemængde er i Aarets Løb opfodret

15844 Pd. Blandsæd . . .	788 Kr. 90 Øre
5067 - Rapskager . . .	304 - 02 -
5292 - Palmekager . . .	240 - 02 -
9304 - Solsikkekager . . .	441 - 95 -
9483 - Klid	454 - 16 -

44990 Pd. Kraftfoder . . . 2229 Kr. 05 Øre samt

758 Tdr. Runkelroer . . 606 - 40 -

Ialt opfodret for 2835 Kr. 45 Øre. Hø og Halm beregner jeg betalt med Gjødning. Til Græsning er anvendt 35 Tdr. Land à 50 Kr. = 1750 Kr. — Trækkes Foderets og Græsningens Værdi fra Mælkens, har Kvægholdet givet en Brutto-Indtægt af 1666 Kr. 56 Øre.

Dersom Mælken var bleven solgt, vilde de 189533 Pd. paa Fællesmejeriet være blevne betalte med 6252 Kr. 01 Øre, men herfra vilde være bleven fradraget Beløbet for nedestaaende Produkter, som vi havde maattet købe, nemlig

Til Husholdningen:

551 $\frac{1}{2}$ Pd. Smør	532 Kr. 40 Øre
617 - Ost	85 - 97 -
2609 - nymalket Mælk	83 - 43 -
22926 - skummet do.	286 - 65 -
586 - Kjærnemælk . . .	5 - 86 -

Til Kalvene:

1029 Pd. nymalket Mælk	38 Kr. 68 Øre
27394 - skummet do.	342 - 42 -
667 - Kjærnemælk . . .	6 - 67 -

994 Kr. 31 Øre

387 - 77 -

Ialt 1382 Kr. 08 Øre

hvilket Beløb vilde være at fradrage Mælkens Værdi, saa der kontant fra Mejeriet vilde være modtaget 4869 Kr. 93 Øre.

Ved egen Mejeridrift stiller Forholdet sig saaledes:

Mejeriet er debiteret for 189533 Pd. Mælk, Værdi 6252 Kr. 01 Øre og krediteret for

$\frac{60}{3}$ Tdr. Smør 5810 Pd. 2 Kr. Netto over

Topnotering	5381 Kr. 22 Øre
2798 Pd. Ost	480 - 48 -
3660 Pd. Mælk	44 - 90 -
Husholdningen (som foran).....	994 - 31 -
Kalvene (ligeledes)	387 - 77 -
Svinene 15996 Pd. skummet Mælk	199 - 94 -
51430 Pd. kjærnet do.	514 - 30 -
52690 Pd. Valle	131 - 72 -
I Behold 230 Pd. Ost	36 - 80 -

Ialt 8171 Kr. 44 Øre

eller Mejeriet har givet et Udbytte af 1919 Kr. 43 Øre.

Kontant ved Salg af Smør og Ost samt Beholdning af Ost 5906 Kr. 60 Øre eller et kontant Udbytte af 1036 Kr. 67 Øre mere ved egen Mejeridrift end ved Mælkesalg foruden Mælk til Svinene til Værdi 845 Kr. 96 Øre.

Til Dritler, Farve, Løbe, Smørgaze, Ostelær-

red m. m. er brugt	167 Kr. 70 Øre
Vedligeholdelse	ca. 100 - » -
Brænde for	200 - » -

467 Kr. 70 Øre

hvilket er alle de Udgifter, jeg har mere ved egen Mejeridrift end ved Mælkesalg.

Trykket føles vistnok stærkest paa de i de senere Aar til højere Priser købte større Gaarde, i hvilke der skyldes meget; paa mindre Gaarde er Forholdet ofte det, at de drives af Familien selv uden videre Benyttelse af fremmed Hjælp. Naar det almindelig siges, at det ikke er de store Indtægter, men de smaa Udgifter, der give det største Udbytte, saa ligger det deri, at det Agerbrug, der kan

drives billigst med den størst mulige Produktion, maa have den største Modstandskraft. Det gjælder altsaa om at indføre Besparelserne dèr, hvor de kunne gjøres uden Skade for Driften, og jeg vil da anse det for heldigt, hvor de kontante Udgifter kunne formindskes. Tidligere og maaske i mange Agerbrug er det endnu Skik at sælge al Sæden og købe kunstige Foderstoffer, men hertil synes ikke at være Anledning for Tiden med de gjældende Priser. Kan man indrette sin Drift saaledes, at man avler tildels tilstrækkeligt Foderkorn og kan faa dette betalt gennem Kreaturerne selvfølgelig ved et mindre Tilskud af kunstige Foderstoffer som Klid, Raps- og Palmekage, hvad med Nutidens Fordringer til Mejeriprodukterne vel er nødvendigt, vil vist meget kunne naaes; dertil bør Driften af Jorden gjøres saa enkelt som muligt, saaledes at Arbejdet kan fordeles nogenlunde ligelig til de forskjellige Aarstider, saa Folkeholdet kan indskrænkes til det mindst mulige, uden at der dog derved kommer skadelige Standsninger i Arbejdets Udførelse.

Landejendomspriserne ere faldne ikke ubetydelig. En af Egnens bedste Gaarde, fri Hovedgaardstaxt, er i denne Tid ved Dødsauktion solgt for 269000 Kr.; for c. 20 Aar siden blev der for denne Gaard budt 400000 Kr.; til Gaarden hører et Areal af 365 Tdr. Ld. Ager, 28 Tdr. Land Eng, 40 Tdr. Ld. Skov med c. 53 Tdr. Ld. Hartkorn; Bygningerne ere nye; Avl og Besætning medfulgte i Kjøbet. Dette er det billigste Salg, jeg kjender; i Reglen opnaaes dog omkring 700 Kr. pr. Td. Ld., men vi have været oppe paa Priser paa 900 à 1000 Kr. — For Forpagterne under Lehnbesiddelserne skal der være skeet betydelige Reduktioner. En heldig Betingelse for at mange Landmænd kunne klare sig og kunne have Udsigt til Forbedring af deres Kaar er at Kreditorerne — Bankinstituter og Pengemænd — ere lidt taalmodige, selvfølgelig indenfor visse Grænser — med Tilbagebetaling og Afdrag af Laan; kan man opnaa en lempelig Afvikling er meget naaet. — Om Skattelempelse kan der vel næppe være Tale fra Statens Side, men om mulig en anden Fordeling af Skatten, saaledes at Hartkornsskatten nedsættes, og der lægges

Skat paa Luxusgjenstande samt særlig paa Bajersk Øl og Brændevin samt Vin, af hvilke de to førstnævnte anrette ubodelig Skade og fuldstændig ødelægge ellers lykkelige Hjem og bringe Familien paa Fattigvæsenet. Meget vilde i denne Retning kunne naaes, dersom det ikke var saa let paa Landet at faa Kjøbmandsbevilling, der i mange Tilfælde er ensbetydende med Smugkroer. Her i Sognet med c. 1200 Beboere findes ikke mindre end 7 Høkerforretninger, alle forbundne med Udsalg af Bajersk Øl og flere med Brændevinssalg. Forbudet mod Salg heraf har jeg hørt omgaaet paa den Maade, at Folk indlevere Flasker og Dunke i Høkerforretningen, hvor det da hedder sig, at de besørger fyldte i Kjøbstaden, altsaa en velvillig Kommissionsforretning, hvorved Landhandleren selvfølgelig har sin om ikke direkte, saa indirekte Fordel. — Landbruget har gjort ikke smaa Fremskridt i de senere Aar, dels ved forøget Sædproduktion, hvortil vel de mere givtige Sædarter som Besthorns Rug, Sqvare head Hvede, Hallets og Printice Byg o. fl. have bidraget en Del ved Siden af Jordens større Gjødningskraft og en udvidet Roedyrkning, særlig af Sukkerroer. — Fællesmejerier og Andelsmejerier have vist ved Siden af mange Ulemper medført den Fordel, at de have lært Folk »at fødre«, idet mange, der ellers ikke føre Regnskab, ved de hver Uge eller Maaned indgaaede Kontrakter snart have lært, hvad der betalte sig, og endog betalte sig 2 Gange, nemlig tillige ved den forbedrede og forøgede Gjødningproduktion. — Tyendeforholdene blive løsere og løsere; til Trods for at Lønnen er falden ikke saa lidt, og det især om Vinteren bliver mere og mere vanskeligt for fast Tyende at faa Plads, løbe de dog af Tjenesten ved den ubetydeligste Anledning. En Del Arbejdere gaa vistnok nu især i Byen ledige, medens det paa Landet hører til Sjældenhederne. — Karlelønnen var for faa Aar siden omkring 200 Kr. aarlig; nu gives i Reglen 100 Kr. for Sommeren og 40 à 50 Kr. for Vinteren. — Pigelønnen er temmelig uforandret, snarere højere, idet Malkepiger høre til de vanskeligste Medmennesker at faa fat i; de ville som Regel kun malke og afvaske Mejeritøjet, men saa sidde til Stads Resten af Dagen fra Kl. 9 à

10 Formiddag til 4 Eftermiddag. Lønnen er 40 Kr. for Vinter og 80 Kr. for Sommer. Piger til indvendig Husgjerning 100 à 110 Kr. aarlig. I Dagløn har jeg tidligere givet 1 Kr. 25 Øre for Vinter og 1 Kr. 50 Øre for Sommer til Husmænd paa egen Kost. For faa Dage siden har jeg sluttet Akkord med en Husmand, der til Maj skal i et af mine Huse, hvortil hører god Have. Han skal høste for Huslejen samt have 1 Kr. daglig i 4 Vintermaaneder, 1 Kr. 16 Øre i 2 Foraars- og 2 Efteraarsmaaneder samt 1 Kr. 32 i Sommermaanederne. Hvis Manden intet Akkordarbejde fik, men hver Dag gik paa Dagløn, vilde hans aarlige Indtægt blive 320 Kr., frit Hus og Have samt Kosten i Høsten. Dette er vel omtrent hvad der nu almindelig gives. — I Høsten gaves sidste Aar 45 Kr. for hele Høsten; for faa Aar siden betaltes herfor 50 à 60 Kr. — I de 2 Sogne, i hvilke jeg har Jord, er Kommuneskatterne uforandrede i det ene, medens de ere faldne 3 Kr. pr. Td. Hartkorn i det andet, nemlig fra 18 til 15 Kr.

Fra Langeland.

De væsentligste Tryk ere: Stor Gjæld, lave Priser, Svinepesten, daarlig Tyendelov, Leven over Evne, forfintet Opdragelse, for mange Slagtere, andre Handelsforeningers Virksomhed, men Trykket føles her paa Langeland næppe saa stærkt som andre Steder, jo bedre Jord des mindre Tryk. Grunden maa for en Del søges i den Forskjel, der i de senere Aar er blevet paa Udbyttet af en Hvede- og af en Rugafgrøde. Medens for 12—14 Aar siden 14—16 Fold Hvede var meget godt — og man regnede samme Rugfold, — saa regner man nu 7—8 Fold Hvede mere end Rug. Hvedefoldene have her tildels hævet Prisdifferencen (7 Fold mere + øvrige Vægt og Prisdifference bliver 140 Kr. pr. Td. Land; paa $\frac{1}{7}$ af Arealet er altsaa 20 Kr. pr. Td. Land). Naar Bøndergaarde besiddes af flittige Mænd, der selv deltage i Arbejdet, da er Modstandskraften størst paa disse, idet den forholdsvis dyre Arbejdskraft her faaer mindre Betydning. Hvad Ejendomsdriften (Brugerens Besiddelsesmaade) angaaer, da iagttages desværre det sørgelige Syn, at det ved Loven dødsdømte Livsfæste er den f. T.

heldigste Besiddelsesmaade. Ved Affattelsen af den nuværende Fæstelov blev Bondestandens Dødsdom undertegnet, men Virkningen følger først, naar 2den Generation skal tiltræde.

Enkelte forhen opnaaede vilde Ejendomspriser høres ikke saa ofte; men egentlig falden er den almindelige Pris ikke. Middelgode Bøndergaarde kunne næppe kjøbes for 1000 Kr. pr. Td. Land.

Om Forpagternes Stilling gjælder det, at jo større Gods, des billigere Vilkaar; Grevskabets Forpagtere svare nemlig kun $2\frac{3}{4}$ à 3 % af Gaardens Værdi, naar særegne Forhold, som f. Ex. Afstaaelses Kjøb, Pension til Formandsenke eller lignede Tilfældighed ikke bevirke Forandring. Desuagtet har Nedsættelse fundet Sted af 15 % af de Beløb, som svares i Kontanter (uden Foranledning fra Forpagternes Side). —

At Smørnoteringen ordnes ved Lov er bleven nødvendig derved, at Landmændene sælge Mælken og altsaa kun handle med Mejerierne; herved have Landmændene mistet den direkte Berøring med Handelstanden, og Mejerierne, som nu ere Smørsælgerne, have uheldigvis samme Interesse paa dette Punkt som Handelstanden, nemlig jo større Misforhold, des bedre.

Fra det nordlige Langeland.

Aarsudbyttet af Landbruget herpaa Øen maa for 1887 kaldes tilfredsstillende for de Landbrugs Vedkommende, som have deres Mejeridrift i god Orden, ihvorvel Smørprisernes »Dalen« har været en betænkelig Sag selv for Landbrug med gode Kornsalg; det er jo derfor af yderste Vigtighed, at vort Smørs »Renomé« i England bevares — og Intet vilde vel bedre bevirke dette end et fuldstændigt Forbud mod Fabrikation, Ind- og Udførsel af Kunstsmør. — Ejendomspriserne herpaa Øen ere endnu høje — indtil 1000 à 1200 Kr. pr. Td. Land, men her skeer kun faa Handler. — Forpagterne her paa Øen have hidtil faaet nogen Moderation i Afgifterne — som ellers ere bleve staaende, $\frac{1}{3}$ Penge $\frac{2}{3}$ Korn efter Kapitelstaxt. — Arbejdslønnen for Karle er falden c. 20 %, for Piger og Daglejere er Lønnen uforandret. Her er oprettet saavel Tyreforeninger som Hingstefond,

som begge dels have gjort og ville forhaabentlig vedblive at gjøre god Nytte. —

Kraftfodringen af Besætningen er ikke tiltagen; Korn — navnlig Havre og Blandkorn — benyttes mere og Foderstoffer i mindre Kvantiteter end hidtil; delvis Staldfodring er i Tiltagende. Udsætter - Køerne realiseres hyppigst i almindelig Foderstand; — Svinefedning er i Aftagende; — Hestetillæget skænkes her forøget Opmærksomhed.

Fra det nordøstlige Fyen.

Udbyttet af Kornmarken i 1887 er paa alle gode Jorder paa denne Egn meget godt og maa vistnok betegnes som over Middel; paa de mindre Strækninger Jord af let Bonitet, som findes paa denne Egn, er Avlen derimod slet, idet Regnen for disse Jorders Vedkommende kom for sent til at redde Avlen. Udbyttet af Græs, andet Grønfoder og Roer naaer næppe nogensteds op til Middel, og var ofte simpelt; af Hø er der derfor kun avlet meget lidt. Som Følge af det tarvelige Græs har Udbyttet af Mælk, Sommeren igjennem, ogsaa kun været tarveligt. — Naar man spørger om Aarsagen til det økonomiske Tryk, som for Tiden hviler paa Landbruget, vil man som oftest høre det Svar, at det skyldes de nedadgaende Priser paa alle Landbrugets Produkter. Selvfølgelig har det Forhold ogsaa spillet en Rolle; det har bidraget til at gjøre Trykket endnu haardere, men, ialtfald naar Landets egentlig hvededyrkende Egne undtages, vover jeg at paastaa, at det er ikke den egentlige Aarsag til Misèren. Hovedaarsagen dertil seer jeg i den Række af mer eller mindre daarlige Aar, som begyndte med 1876 og derefter næsten uafbrudt har fortsat sig. Vel have enkelte af Aarene i denne Række, saaledes 78, 80, 82, 85 og nu sidste Aar bragt en god Kornavl, men de fleste af de øvrige have helt igjennem været simple, og ikke et eneste af disse Aar har helt igjennem været godt. Selv om Kornavlen har været god, have de øvrige Afgroder været simple, tildels endogsaa slette. Aar som 1871—75 have vi ikke senere kjendt, men tør vel haabe, at de atter kunne komme.

I Overensstemmelse hermed er det ogsaa paa de lette Jorder at Trykket føles haardest, idet de senere Aars uheldige Vejrlig i Foraar og Forsommer paa saadanne Jorder har virket mest ødelæggende. Selv iaar har denne Egns lette Jorder givet et saa ringe Udbytte, at Avlen maaske næppe kan dække Driftsomkostningerne, medens der haves Exempler paa, at der paa gode og i god Drift værende Jorder er avlet i Gjennemsnit 20 Fold Korn. Med andre Ord, den daarlige Jord er næsten bleven værdiløs, medens den virkelige gode Jord maaske næppe endnu er bleven betalt for højt. Det er derfor ogsaa de gode Jorder, naar de tillige ere i en god Kultur, som vise den største Modstandskraft mod Tidens Tryk, og paa Ejendomme, hvor Husdyrbruget allerede igjennem mange Aar har spillet en fremtrædende Rolle, er den Fremgang i Ejendommens Værdi, som betinges af den forbedrede Kulturtilstand, ofte istand til at opveje Tilbagegangen ifølge Konjunkturerne, saaledes at Ejendommens indre Værdi i Virkeligheden ikke er synderlig forandret. Men dette gjælder jo desværre kun de færreste Ejendomme. De fleste ere gaaede tilbage i Værdi, de simple Jorder endogsaa meget betydelig. Paa denne Egns gode Jorder føles Tidens Tryk vel nok af Mange, men iøvrigt næppe saa stærkt som mange andre Steder. — Handel med Ejendomme finder næsten ikke Sted, og et Exempel paa et virkelig frivilligt Salg kan næppe nævnes, undtagen for meget smaa Ejendomme, som ikke ere faldne meget i Pris. Prisen, som er opnaaet ved mer eller mindre tvungent Salg, varierer meget, men er gjennemgaaende meget lavere end tidligere. Forpagtnings-Afgifterne ere her paa Egnen ofte blevne nedsatte, enten ved ligefremt Afslag, eller ved at den tidligere kontante Afgift er bleven forandret til en Afgift af Korn og Smør efter Nutidens Priser. Prisen paa Mejeri-Produkter er ganske vist falden, men ikke saa meget som Kornets Priser, og Omkostningerne ved Produktionen ere paa den anden Side gaaede saa meget ned, at denne endnu er lønnende. Jeg seer derfor ikke mørkere paa Forholdene, end at jeg troer, det danske Landbrug nok kan bestaa selv under de nuværende Forhold, naar Produk-

tionen drives saa økonomisk som muligt, og der bliver gjort, hvad der kan gøres for at fremme nye, lette Afsætninger af Landmandens Produkter. At mange Landmænd allerede ere gaaede Fallit, og at maaske endnu mange ville gaa samme Vej, kan ikke modbevise dette; thi hvor mange have ikke for faa Aar siden kjøbt eller forpagtet til urimelige Priser, særlig fordi der ikke er gjort tilstrækkelig Forskjel paa Værdien af god og simpel Jord.

Lønningen til det faste Tyende, især til Karle, er lidt lavere end tidligere; den kan vel nu ansættes til gennemsnitlig 150 Kr. for Karle og 120 Kr. for Piger om Aaret. — De kommunale Skatter ere ikke faldne.

Fra Midtfyen.

Mejeriudbyttet har, paa de veldrevne Mejerier, været godt, idet Konjunkturerne have været heldige for Mejeridriften. Dette vil sige: der har været de heldigste Forhold mellem Priserne paa Kraftfoder baade til Køer og Svin og Priserne paa Mejeriprodukterne samt paa Svinene. Vel have Udsætterkøerne været billige, men til Gjengjæld have vi navnlig i dette Efteraar havt gode Priser paa drægtige Køer og gode Kvier, og da der haves meget Tillæg, er ogsaa derigjennem opnaaet en god Indtægt.

Til Belysning af Forholdene meddeles en Extrakt af Mejeriregnskabet her paa Gaarden fra 1. Novbr. 1886 til 1. Novbr. 1887.

Indtægt.

178,100 Pd. Mælk udbragt i 4,88 Ø. pr. Pd. er 8690 Kr. 33 Ø.
Indtægt af afgaaende Kalve, Køer og Skind. . 1168 — 44 —

Ialt Indtægt 9858 Kr. 77 Ø.

Udgift:

Driftsudgifter 2267 Kr. 19 Ø.

Kraftfoder og Korn til Køerne . 2834 — 46 —

Kraftfoder, Korn og Mælk til

Tyre og Ungkvæg 823 — 89 —

5925 — 54 —

Kvæg og Hø fra 27½ Td. L. Ager og 26,4 Td. L. Eng

ialt 53,9 Td. Ld. til Græsning og Slæt er udbragt til 3933 Kr. 23 Ø.

Hvilket bliver 72 Kr. 83 Ø. pr. Td. Ld. med Græs. Da nu 1 Td. Ld. Græs i de gode Aar gjennemsnitlig udbragtes i ca. 70 Kr., mener jeg herved at have antydnet, hvad Meningen var med min Udtalelse om, at Konjunkturerne i 1887 have været gunstige for Mejeridrift.

En anden Sag er det, naar Spørgsmaalet bliver om selve Aarsudbyttet i 1887; thi saa kommer det ogsaa i Betragtning, at Køerne saa have betalt det Korn af Gaardens Avl, som de have fortæret, med en lav Pris.

Hele det, her paa Gaarden, til Salg og Opfodring paa Køer, Ungkvæg og Svin anvendte Kvantum Korn udgjør i 1887 ca. 121,000 Pd., og sættes Tabet herpaa paa Grund af de lave Priser til 2 Øre pr. Pd., fremkommer en Indtægtsnedgang paa Grund af Konjunkturerne af 2420 Kr. eller ca. 17 Kr. pr. Td. Ld. af Gaardens Areal. — Til at dække dette Indtægtstab, behøvedes en Prisforhøjelse af 2 Øre pr. Pd. Korn, 10 Øre pr. Pd. Smør og 6 Øre pr. Pd. levende Svin.

For de mindre Jordbrugere har Bevægelsen for Oprettelsen af Andelsmejerier og Kvægavlsforeninger stor Betydning. Vel bindes Kapital ved Oprettelsen af de første, ligesom Fællesmejerierne gaa til Grunde; men det er nu tydelig bevist, at de godt anlagte og bestyrede kunne give enhver, selv den mindste Kvægholder, ligesaa stor Indtægt af sin Mælk, som der kan naaes paa de største og bedst drevne Mejerier, medens der til Forrentning af Anlægskapitalen kun behøves et Beløb af ca. 50 Øre pr. 1000 Pd. Mælk. Der er imidlertid vistnok Fare for, at flere store Andelsmejerier, paa Grund af manglende Sagkundskab i Bestyrelserne, ville blive ledede mindre heldig og derved lide Tab. Denne Fare for Andelsmejerivirksomheden søger Svendborg Amts landøkonomiske Selskab for Tiden at imødegaa derved, at det, paa Forslag af Forpagter Syberg paa Gjælskov, har nedsat et Udvalg til at tage Spørgsmaalet om Ansættelse af en Konsulent for Andelsmejerierne under Overvejelse.

Ihvorvel der intet Tilfælde af Svinedifteritis er indtruffet her paa Eggen, har dens Opræden i andre Egne og Forbudet

mod Indførsel i Tyskland dog medført en Nedgang i Svinepriserne af 6 Øre pr. Pd. l. V. samt et umaadeligt Fald i Grisepriserne til stor Skade især for mange mindre Jordbrugere. Omendskjøndt denne Sygdom kan have bidraget til at gjøre Terminens Klaring besværligere for Mange, vil den dog først da blive en Kalamitet af Betydning for Landmændene, dersom det skulde vise sig, at dens Følger ville have længere Varighed. Det var nemlig et Held for Landmændene paa denne Egn, at den kom saa sent, idet de Fleste sælge største Delen af deres Svin i August, September og Oktober, medens der i November, December og Januar mest holdes Ungsvin og fede Svin til Brug i Husholdningen.

Det Tryk, der hviler paa Landbruget, og som udelukkende hidrører fra de lave Priser og derfra, at Udgifterne ikke ere faldne i Forhold dertil, føles ikke saa meget her paa Egnen som i mange andre Egne af Landet, vist nærmest Jylland, fordi Avlet gjennemgaaende har været god i de to sidste Aar. Trykket føles dog; men det hviler ikke særlig paa nogen Art af Jordbrugere mere end paa andre.

Landbruget kan, efter min Mening, først og fremmest kun hjælpes ved Landmændene selv: derved at disse gaa frem i Dygtighed, Flid og Nøjsomhed. Landmændene bleve forvante i de gode Tider. Dette skulle vi igjen vænnes af med, og dernæst maa det staa klart, at Landbruget er en Forretning, som kun giver ringe Udbytte, og derfor ikke taaler Extravagancer.

Det synes mere og mere klart, at kun et absolut Forbud mod Salg eller Fabrikation til Salg af Kunstsmør vil kunne sikre vort Smørs Renommé i England; thi er det ikke saa, at saafremt Englænderne blot 1, 2 eller 3 Gange opdage og faa konstateret, at der fra Danmark er udført Kunstsmør under Navn af dansk Mejerismør, vil med det samme Tilliden til vort Smør være borte, og gives der noget andet sikkert Middel, hvorved vi i Længden kunne sikre os herimod, end et saadant absolut Forbud? — For Kvægavls- og Tyreforeningers Skyld og i det Hele for Husdyrbrugets Skyld vil vist Ansættelsen

af Konsulenter af Staten være nødvendigt; men det gjælder om at have de rette Mænd paa disse Pladser.

Fra Assenseggen

Det økonomiske Tryk føles her paa Egnen i ringere Grad end i adskillige Egne, hvilket vel maa tilskrives, at Gaardene i sin Tid ere kjøbte særdeles billig af Staten, og at Sukkerroeavl, navnlig hvor Roerne betales efter de med Fabrikken først indgaaede, særdeles fordelagtige 10aarige Kontrakter, giver et godt Pengeudbytte. — Trykket føles stærkest paa de større Gaarde og de lettere Jorder; vel drevne Ejendomme, indrettede paa Sukkerroeavl og forholdsvis stor Kvægbesætning, trodse bedst de daarlige Tider. — Skjøndt Ejendomshandelen her paa Egnen ikke er livlig, maa Priserne betragtes som stærkt nedadgaaende og faldne med omtrent $\frac{1}{3}$. — Forpagterne, hvoraf der her paa Egnen ikke er mange, lide under Afgiftens uforholdsmæssige Størrelse. I ældre Forpagtninger vides ingen Nedsættelse i Afgiften at have fundet Sted, alene med Undtagelse af Godtgjørelse af Skade foraarsaget af Oldenborrelarver, hvorimod nogen Nedsættelse i Afgiften er skeet ved nyere Forpagtninger. — Der lægges større Vægt paa Anskaffelse af gode Handyr til Bedækning, navnlig af Køer, Svin, og Kvægbesætningerne udvides, især siden Mælken baade ved Fælles- og Andelsmejerierne finder fordelagtig Afsætning. Produktionen af Sengsvin har taget sin Begyndelse i de sidste Aar. — Arbejdskraften tilbyder sig ikke rigelig, og Arbejdslønnen er ikke falden. — Kommuneskatterne ere snarere i Stigning end faldende, dette dog tildels paa Grund af Jærnbanebidrag. — En kraftigere Fodring af Kvægbesætningen samt Oprettelse af en Del Andelsmejerier, der anspore til Erhvervelse af gode Kreaturer, maa nævnes som de vigtigste nyere Foranstalninger til Landbrugets Fremme her paa Egnen.

Fra Middelfartegnen.

Høstudbyttet har været fortrinligt, særlig for Hvedens og Byggets Vedkommende. Det samme kan siges om Bælg-

sæd og Blandkorn; mindre godt for Havrens Vedkommende. Der havdes meget og godt Kløverhø, men knap Græsning i den sidste Del af Sommeren. Aarsudbyttet kan paa Grund af de nogenlunde gode Mejeriproduktpriser i Løbet af Vinteren og de da ogsaa noget bedre Hvedepriser ikke siges at have været absolut daarligt. — Trykket føles ikke særlig stærkt paa denne Egn; her findes kun Bøndergaarde og faa større Forpagtergaarde. Bønderne ere fra tidligere Tider velhavende, og de forstaa i rette Øjeblik at tage Reb i Sejlene. Enkeltvis findes nogle, der ikke kunne holde det gaaende. Her findes kun gode Jorder. De faa større Gaarde føle Trykket stærkest. — Hvor Kornsalget for en Del er ophørt og en stærkere Mejeridrift indført, er for Øjeblikket Modstandskraften størst. — Ejendomspriserne ere en Del lavere. Tidligere solgtes saa godt som ingen Ejendom, og solgtes en enkelt, var Prisen mindst 1000 Kr. pr. Td. Land smaat Maal (10,000 □ Al). Hvad der nu sælges underhaanden koster vel henimod $\frac{1}{3}$ mindre, men hvad der er tilfals er i Reglen kun saadanne Gaarde, som Ejeren ikke kan blive ved. — Her er gjort Fremskridt paa alle Omraader, særlig dog i Retning af Husdyrbruget. Tidligere solgtes saa at sige alt Kornet og her holdtes tykke, fede Heste; nu sælges kun Hveden, og Besætningerne ere i meget betydelig Grad baade forøgede og forbedrede; særlig ere Korthornsblandingerne, der stode som Pynt i Staldene, fortrængte af rent rødt Mælkekvæg, og her er bragt en Mængde gode Tyre tilveje. — Arbejderforholdene ere ikke væsentlig forandrede. De faste Folks Løn er falden noget, dog faaer en solid Karl i Reglen endnu samme Løn; derimod er Daglønnen ikke gaaet ned, væsentlig fordi her findes saa faa Daglejere. — Kommuneskatterne ere ikke faldne i det sidste Aar. — De eneste nye Foranstaltninger ere Oprettelsen af en Mængde Andelsmejerier.

Fra Fredericiaegnen.

Aarsudbyttet har været nogenlunde og endog godt i Forhold til de sidste Aar. Udbyttet af Græsmarkerne i Sommer var vel kun mindre godt, men Avlen, særlig Kjørneudbyttet,

har været bedre end forventet. — Trykket føles noget mindre paa de gode Egne end paa de ringere; en særlig Grund hertil er vel nok den, at det førstnævnte Steder er ulige lettere at skaffe manglende Kapital tilveje; Mejeridriften er ubetinget den Drift, der bedst giver Udbytte, særlig efter Oprettelsen af Andelsmejerierne. — Ejendomspriserne ere faldne vel 20 %, men der er solgt flere Ejendomme til tidligere Priser. — En meget hurtig og ikke for dyr Forbindelse mellem Esbjerg og vort Hovedmarked England er utvivlsomt et af de første Midler, der maa tages fat paa; der kan vel nok gives Lettelser gennem en Toldrevision, men af nogen afgjørende Betydning ville saadanne næppe blive; derimod er der ikke Spørgsmaal om, at den større Sum, der nu anvendes til Husdyrbrugets Fremme, vil blive til stor Gavn; den bør forstørres Aar for Aar. Hovedsagen er og bliver, at Landmændene ikke tabe Troen paa Landbrugets Fremtid; et godt Middel hertil er det, om de blive istand til at optage Konkurrencen paa Verdensmarkedet. Vort Smør har jo vundet en anseet Stilling, som det gjælder om at beholde, og med Hensyn til Kunstmørloven synes jeg Landmændene i Selvforsvarets Navn have Ret til at kræve af Lovgivningen Forbud imod Iblanding af Natursmør i Kunstmørret, samt at dette beholder sin egen Farve eller ialtfald en fra det naturlige Smør forskjellig Farve. Det maa tillige være vor Opgave, at vore Kreaturer kunne vinde frem til en mere anseet Stilling, end Tilfældet er; et godt Middel er vist Kvægavlforeningerne, der jo særlig lægge an paa at faa noget Ensartet frem og at faa det saa godt som muligt; en Landbrugsforening herpaa Egnen har givet Stødet til Oprettelsen af flere, som alt ere ret godt i Gang. — Arbejdslønnen kan egentlig ikke siges at være falden. — Kommuneskatten er ikke falden. — Af nye Foranstaltninger skal jeg kun nævne, at der tænkes stærkt paa et Andelsslagteri for det sydlige Jylland, men da Sagen kun er i sin Begyndelse, skal jeg ikke videre omtale den denne Gang; jeg anseer det dog for temmelig sikkert, at den bliver gennemført.

Fra Egnen Vest for Aarhus.

Aarsudbyttet vil i det forløbne Aar ligesom i de foregaaende blive mindre tilfredsstillende, og i de fleste Avlsbrug vil der blive et større eller mindre Underskud. Grunden dertil er hovedsagelig den mindre gode Høst og de stadig dalende Priser paa Alt, hvad Landmanden har at sælge. — Tidens Tryk føles vel ikke stærkere her paa Egnen end saa mange andre Steder, men der er dog ikke saa faa, som have Besvær med at holde det gaaende. Trykket føles vel omtrent lige meget paa de større og de mindre Gaarde, men disse have det forud for de større, at de lettere kunne indskrænke deres Udgifter. De Forpagtere her paa Egnen, der have forpagtet deres Ejendomme i de gode Aar og i disse lagt noget til Side, kunne nogenlunde klare sig, hvorimod de nye Forpagtere, naar de ikke have en større Kapital at støtte sig til, have ondt ved at begaa sig. Nogen Nedsættelse af Forpagtningsafgiften har nemlig i Almindelighed ikke fundet Sted; der er en enkelt Forpagter, som har faaet sin Afgift i Penge omsat til en Afgift i Korn og Smør efter Kapitels-taxten og har derved opnaaet en mindre Fordel. Det er endnu ikke rigtig gaaet op for mange Ejere, at det ogsaa ligger i deres Interesse, at Forpagteren er stillet saaledes, at han kan svare sin Afgift, da det i modsat Fald let vil gaa ud over Ejendommen. En Forbedring af Landbrugets nuværende trykkende Kaar vil kun ske ved at der gennemgaaende avles noget mere, og ved højere Priser paa alle Produkter, Landmændene have at sælge, og at de samtidig paa en fornuftig Maade spare paa alle Omraader, at Manden paa de større Gaarde selv leder og styrer sin Bedrift og ikke overlader dette til en Forvalter eller Avlskarl, at Gaardmanden ikke undslaer sig ved selv at tage Haand med i Arbejdet, og at han holder sig mere hjemme. Der er oprettet enkelte Andelsmejerier, og da næsten alle Bønder levere deres Mælk til disse, søge de at forbedre deres Besætning og fodre stærkere; og vil den stærkere Fodring jo i Længden bidrage til at Jorden kommer i større Kraft og derved opnaaer en større Produktionsevne. —

Der er ikke skeet nogen større Ejendomshandel her paa Egnen i det forløbne Aar. Der er mange, som gjerne ville sælge, selv 20 à 40 % under den Pris, de kunde have opnaaet for nogle Aar tilbage, men da den almindelige Mening er, at Ejendommene endnu ville synke mere i Pris, vil ingen kjøbe, som ikke ligefrem er nødt dertil. De enkelte Ejendomme, som ere solgte ved Tvangsauktion, have ikke kostet mere end Halvparten af, hvad de tidligere vilde have kostet. — Arbejdsforholdene have været gode i det forløbne Aar. Der har været tilstrækkelig Arbejdskraft at faa og til en rimelig Pris. Arbejdslønnen for faste Arbejdskarle er falden 10 à 20 % og omtrent lige saa meget for Daglejere. Flinke og dygtige Piger er der derimod endnu Mangel paa, og deres Løn er som Følge heraf ikke falden. — Kommuneskatterne ere ikke faldne, men have tværtimod Tendents til at stige, uagtet de allerede nu ere en betydelig Byrde, og ere i de sidste 25 Aar stegne 200 à 300 % i flere Sogne her i Egnen.

Fra Mols.

Landbrugets Stilling her paa Egnen er ikke bleven forbedret i det sidste Aar. Flere og flere mindre Gaarde drage ind i Kreditforeningen, altsaa ind i Gjældsforpligtelse, og først naar det er kommet saa vidt, saa er det paa Tide at standse og se sig om, thi saa gaaer det ikke godt an at gaa ret meget længere med Gjæld, naar Smaajordbrugere ellers ikke skulle sidde alt for fortrykt i det. — Kreditforeningsrenten er ogsaa nok gaaet lidt ned, ligesom al Rente nærmer sig den normale Rentefod; — men da alle de andre Udgifter næsten ere uforandrede; baade i Haandværkerløn, Folkeløn, Kommuneskat, kgl. Skat, de fleste Kjøbmandsvarer o. s. v., saa er det ligefuldt saa lille en Formindskelse i Udgiften, saa den næsten er umærkelig; — ja paa lettere og billigere Jorder er den aldeles forsvindende. — Disse kunne med saadanne Prisforhold vanskelig forrente det Mindste; — thi naar Indtægterne stadig ere nedadgaaende og Udgifterne, om ikke tiltagende, saa dog de samme, saa gjælder det endnu mere end tidligere, at faa de sidste Fold, der skal give Over-

skuddet. — Folk er ikke længer saa ængstelige for at gjøre Gjæld — som de vare i gammel Tid, da de sagde »Gud fri os for Gjæld«. — Man seer sig om til Højre og Venstre for at opdage en Maade, hvorpaa Udgifterne og derefter Gjælden kunde formindskes — men fast umuligt — alle Udveje ere næsten tilsyneladende lukkede. Gjælden har lagt sig som et Isdække over det danske Jordbrug, der bliver tykkere og tykkere med hvert Aar. —

Fra Egnen ved Kolind Sund.

Aarsudbyttet maa vistnok siges som Regel at have været tarveligt, særlig paa Grund af de gennemgaaende lave Priser; ved Siden deraf har Høsten 1887 ogsaa været betydelig ringere end de foregaaende Aars. Randers Amt hører vistnok til de Strøg, der have lidt mest ved den tørre Sommer. — Som Regel føles Trykket haardest paa de Ejendomme, der ikke opfylde Betingelserne for et godt Kvæghold, idet dette vedvarende giver et bedre Udbytte af Avlet end Kornsalg. — Saavel Fedning som Mejeridrift have — ved Hjælp af de lave Priser paa Foderstoffer — endnu, trods de lavere Priser paa Fedekvæg og Mejeriprodukter, givet et meget ordentligt Udbytte, der for Fedningens Vedkommende ogsaa er forbedret ved de lavere Priser paa magre Kreaturer. Under iøvrigt lige Forhold have de mindre Ejendomme havt Fortrinet fremfor de større, da de første bedre under en fornuftig Ledelse kunne formindske Driftsudgifterne. I det Hele ligger vistnok det daarlige Resultat væsentlig deri, at Driftsudgifterne i de gode Tider ere stegne, medens de nu ikke ere dalede forholdsmeessigt. Det samme gjælder i ikke mindre Grad Udgifterne til Husførelse og Beklædning. Jeg er for mit Vedkommende tilbøjelig til at dele den Opfattelse, der jævnlig er kommen tilorde, at Bestræbelserne mere maa gaa i Retning af at formindske Udgifterne, end af at forøge Indtægterne, da der vistnok hurtigere lader sig opnaa et Resultat ad den første Vej end ad den sidste. — Ejendomspriserne ere her paa Egnen dalede meget; navnlig have de tvungne Salg fremvist et ofte overraskende slet Resultat. — Landbruget, særlig det mindre,

har gjort jævn Fremgang i de senere Aar, navnlig i Retning af Kreaturhold. De mange Fællesmejerier have i den Retning havt stor Betydning, idet de strax give Indtægt ved det daglige Mælkesalg, saa at der er Mange, der af den Grund ere komne ind paa stærkere Fodring og bedre Behandling af Kobesætningen.

Arbejderforholdene have bedret sig, idet navnlig de ugifte Tjenestefolk have været mere medgjørige; samtidig ere Lønningerne faldne ikke lidet. Som et Onde kan ikke noksom fremhæves de mange Brændevinsudsalg, tilladte og ikke tilladte, der øve en forfærdelig og ødelæggende Indflydelse. En skjærpet Lovgivning i saa Henseende og maaske endnu mere en skarpere Anvendelse af de gjældende Lovbestemmelser, vilde være et stort og nyttigt Formaal for Landbrugets Talsmænd. Ved Siden af Brændevinen sælges der navnlig en forbausende Masse Baiersk Øl. — Kommuneafgifterne have i de senere Aar holdt sig omtrent uforandrede.

Fra Egnen Sydøst for Randers.

Et saa gennemgaaende daarligt Avl som iaar har man ikke kjendt siden i Trediverne; selv de tørre Aar 1859—65 og 67 staa meget over Aaret iaar. — Rugen, der var godt voxet til og i Foraaret lovede en god Høst, blev saa medtagen i Blomstringstiden af den vedholdende Blæst, at Udbyttet af Korn er gennemsnitlig kun Halvdelen mod ifjor, og paa lette, højtliggende Marker kun en Trediedel. Vaarsæden, som ogsaa tegnede godt i Maj, blev kort, saa der ikke er Halvdelen til Fyld mod ifjor. Der faldt ingen ordentlig Regn mellem 18. Maj og 10. Juli, saa Jorden var meget udtørret, især da der ingen Vinterfugtighed var i den. Derimod er der avlet rigeligt af baade Straa og Korn paa velafgræssede Kjærjorder. — Enge, der ikke ere vaade, have givet et meget daarligt Udbytte, en Trediedel af et Gjennemsnitsaar, og af Agerhø har der saa godt som intet været. Mejeriudbyttet har været højst forskjelligt i Forhold til Græsset. Mælken har i Reglen været god i Aar, idet der er brugt lidet Mælk til 1 Pd. Smør; det har betalt sig godt at give Køerne Tilskud af Klid

i Sommer; foruden et godt Mejeriudbytte har det bevirket, at Køerne ere komne paa Stald i ordentlig Foderstand, hvad især viser sig i Sammenligning med de Køer, der kjøbes til Indskud. — Der hviler et stærkt Tryk paa Landbruget, naar hertil kommer, at de fleste saavel større som mindre Landejendomme ere prioriterede temmelig højt, og Skatterne snarere ere stigende end faldende, saa vil det sees, at Landmandens Stilling for Tiden er mindre heldig. Tidens Tryk, som egentlig ikke har været følt stærkt i denne Egn tidligere, føles nu meget stærkt paa Grund af den daarlige Høst. Der tales meget om, at Renterne i Decbr. Termin til Kreditforeningen langt fra endnu ere betalte. Det er især de smaa Gaarde, hvor Brugerne ikke have faaet Øjet op for, at det er af Besætningen Indtægten skal komme, ikke gennem Kornsalg, der iaar er lig Nul, der ere haardest i Knibe, ligesom de ogsaa have vanskelig ved at skaffe Penge til en rimelig Rente; det er blevet mere og mere almindeligt, at de skaffer dem gennem Vexler. De rigtig gode Jorder, der iaar have givet fra 20 til 25 Fold Hvede, have haft et stort Forspring i Sammenligning med de Jorder, der kun kunne give Rug. Det viser sig iaar som tidligere, at de nøjsomme, arbejdssomme Jordbrugere ved en stærk Rodfrugtavl og et godt Husdyrbrug komme bedst over de daarlige Aar. — Ejendomspriserne ere i stærk Tilbagegang; der sælges kun meget sjælden en Gaard frivilligt, og skeer det, er det 20 à 30 pCt. under den Pris, der kunde være opnaaet for 2 à 3 Aar siden. Ved Tvangsauktioner opnaaes sjælden Halvdelen af, hvad de for 4 à 5 Aar siden vare vurderede til. — Forpagterne have nu omtrent alle, smaa og store, faaet et Afslag, der er fra 10 til 25 pCt., dels som rent Afslag, dels ved at Afgiften er omsat fra Penge til Korn og Smør; derimod maa der nu slaaes 30 à 33 pCt. af, hvor Forpagtninger skulle fornyes.

Der er ingen Fremgang at spore i det sidste Aar, snarere Tilbagegang; der gjøres i Reglen ikke nogen Grundforbedring af nogen Slags, kun de nødvendigeste Arbejder udføres. Dog er Sansen enkelte Steder ifærd med at vækkes for et bedre Husdyrbrug, idet der i dette Aar er dannet flere

Tyreforeninger; derimod er Hesteavlens ikke i nogen kjendelig Fremgang; vel lægges der mange Føl til, men Størstedelen ere daarlige, og i dette Efteraar er der solgt mange Føl til en Gjennemsnitspris af 90 à 100 Kr. og selv til 50 Kr. — Arbejdspriserne have i det forløbne Aar for de gifte Arbejdedes Vedkommende været de samme som tidligere. Lønnen til faste Karle var falden noget og fra November er den yderligere falden, saa Lønnen i dette Aar varierer imellem 90 og 120 Kr. for en Arbejdskarl, og der er rigeligt med dem. Der er Mangel paa Piger, saa Pigelønnen er lige saa stor som Karlelønnen. Der er Udsigt til Arbejdsløshed i Vinter, saa der vil nok blive stillet større Fordringer til Fattigvæsenet, hvilket vil forøge Kommuneskatten.

Fra Hobroegnen.

Landmændene her ere ved at blive mere fortrolige med de vigende Priser paa deres Produkter, saa at naar Aarsudbyttet for denne Egn maa kaldes slet, saa er det mindre Produktpriisen, der stempler Aaret som saadant, end at det nu er den 4de daarlige Høst, vi have haft i Følge, og denne var endda den ringeste. Sædbeholdningerne i Foraaret vare smaa, og det var med megen Anstrengelse, at mange Landmænd her fik skrabet den nødvendige Sæd til Veje, i Forventning om en god Grøde, der kunde bøde paa de foregaaende daarlige Aar. Men Forventningerne bleve skuffede, thi efter en Vinter uden synderlig Nedslag, fulgte et ret gunstigt Foraar, men derpaa en stormfuld og tør Sommer, saa Græsset svedes og Sæden pidskedes og kom kun til daarlig Udvikling. Paa Agrene var intet Græs, og uheldige vare de Landmænd, som ingen Kjær eller Enge havde, thi Halmbeholdningen fra Vinteren var kun meget ringe, saa det er ikke for meget sagt, at Kvæget led Nød alle Vegne, paa sine Steder endog Sult. Kvægpriserne faldt derfor ogsaa overordentlig, og det var første i Efteraaret, da Efterspørgselen fra mere begunstigede Egnt kom, at Prisen atter begyndte at hæve sig lidt.

Som ovenfor sagt, er det den Række af daarlige Aar, der væsentligst trykker Landmanden her. Prisfaldet paa vore

Produkter bidrager jo ogsaa noget, men Forbruget og Styrelsen af Bedrifterne er nu lempet en hel Del, saa det kunde nok bære Prisfaldet, naar ellers vor Indtægtskilde — Jordens Frugtbarhed — maatte komme til at flyde nogenlunde rigelig igjen. — Ejendomspriserne ere stedse synkende, men utvungent Salg kjendes saa at sige ikke. Kjøbere ere en sjælden Vare, og Den, det er om at gjøre at sælge for at undgaa Tvangsauktion, vil sjælden naa et saadant Bud, hvorved Kreditorerne kunne tilfredsstilles. Salg ved Tvangsauktion ende gjerne med, at Prioritetshaverne lade sig Ejendommene udlægge. — Forpagtninger ere kun faa her, og Ejerne ere gjerne Mænd, der enten hverken ville eller kunne slaa af paa Afgiften, hvorfor vi ogsaa i den nærmeste Tid kunne vente et Par Katastrofer blandt Forpagterne.

Den Slaphed, der hersker i alle Forretninger, har bevirket, at Landbrugerne bedre have kunnet bevaret deres dygtige Arbejdere, samtidig med at det er langt lettere at holde de slettere Arbejdere til at holde de indgaaede Forpligtelser. Dette er et Gode af den mest udstrakte Betydning og forbedrer ikke saa lidt Forholdene paa mange Gaarde og i mange Egne. Rentefoden er falden, og udbryder ingen europæisk Krig, er der vel Udsigt til yderligere Fald. Selv kunne Landbrugerne gjøre en Del til at komme over den ugunstige Tid ved at indskrænke deres Fornødenheder, og for denne Egns Vedkommende er en saadan Indskrænkning i god Udvikling. Ved Sammenslutning til Indkjøb og Salg vil ogsaa kunne undgaaes at afgive den store Provision, som Mellemanden tager for sit Arbejde. Fra Lovgivningens Side maa Landbruget ubetinget forlange, at de andre Næringsveje ikke maa beskyttes paa Landbrugets Bekostning, thi ikke alene herved fordyres vore Fornødenheder, men tillige skabes der Landbruget en begunstiget Konkurrent paa vort Arbejdsmarked. Ligeledes bør Landbruget forlange, ligesom de andre Næringsveje kunne stille samme Forlangende, at der bliver fastsat bestemte Taxter, hvorefter alle af Staten beneficerede Bestillingsmænd, som Læger, Sagførere o. lign., have at betjene Befolkningen, thi disse Beskæftigelser ere underkastede

den udstrakte frie Konkurrence, men uddeles efter bestemte af Staten fastsatte Regler og Prøver, uden at Staten paatager sig noget Ansvar for disse Kræfters ubetingede Dygtighed eller Hæderlighed. — Enkelte Kommuner have været istand til at nedsætte Kommuneskatten med 10 til 20 pCt.

Fra Egnen Sydøst for Aalborg.

For denne Egn har Aarsudbyttet været langt, langt under Middelt som Helhed betragtet, og det væsentligste Tryk, der for Tiden hviler paa Landbruget, er flere efter hinanden følgende mere eller mindre ufrugtbare Aar, og dette i Forbindelse med de lave Priser medfører, at Tidens Tryk føles stærkere her end i de af Klima og Jordbundsforhold mere begunstigede Egne. Og det føles af Alle, smaa og store Landbrugere, men virker stærkere i den større Bedrift, som ikke saa let kan indrette sig efter Forholdene. Den Ejendomsdrift, som viser den største Modstandsevne, er sikkert den, hvor en fornuftig Alsidighed med en efter de stedlige Forhold ikke al for stor Kreaturbesætning er baseret paa at give Indtægt paa mere end et Omraade. — Men særlig maa vistnok fremhæves, at en god og velfodret Mejeribesætning endnu er Landmandens bedste og væsentligste Støtte, — hvad enten saa Ejendommen er stor eller lille.

Jeg troer, det bør fremhæves, at en stor Skyld i den trykkede Stilling, mangan Landmand sidder i, skyldes at Kreaturbestanden ikke er saa god, som den burde være. Landmanden veed, at Gjødning og god Gjødning skal der til, og han veed ogsaa, at den fremkommer ved at fodre Sæden op og ovenikjøbet købe Kraftfoder; men naar Sæd og Kraftfoder fodres op uden Regnskab paa en Besætning, som ikke er ydende nok, hvad enten han forlanger Mælk eller Kjød af den, da giver dette Tab, store Tab, og det kan ikke nytte, man slaaer sig til Ro med, at den bedre Gjødning skal give fremtidige store Afgrøder; naar hertil saa kommer, at der passes saa daarlig paa Gjødningen, saa er Tabet fuldstændigt. Landbruget har nok gjort Fremskridt, særlig er Kreaturbestanden gaaet fremad hos Bonden, og hertil har meget bidraget de

mange gode Tyre, som Aalborg Amts Landboforening aarlig indkøber rundt om, særlig fra Mors og Thy og bortauktionere imellem Medlemmerne. Mælkeridriften hos Gaardmændene er jo i 1887 bleven helt omkalfatret, idet der næsten for hver 3 Byer er et Andelsmejeri, med Dampcentrifuge; dette har ført til et større Kohold og langt stærkere Fodring i de smaa Besætninger end hidtil. — Hvorvidt der iøvrigt kommer noget godt og sundt ud af denne Bevægelse er vist mere end tvivlsomt. Med Hensyn til Anvendelsen af Kraftfoder maa det udtrykkelig fremhæves, at Anlægget af Andels- og Fællesmejerier har ansporet Gaardmanden og Boelsmanden i høj Grad til en stærkere Benyttelse af Kraftfoder, og da Anlægget af disse Mejerier netop nu er skeet i et Aar, hvor Avlen har været simpel, saa anvendes der betydelige Mængder af Hvedeklid og Kager, særlig af Solsikker og Raps. I de større Bedrifter, med hvilke ellers ingen Forandring er foregaaet, er Fodringen næppe stærkere, men vel heller ikke ringere. Klid vedbliver at hævde sin Plads i Mejeribesætningerne og ved Siden deraf Solsikke- og Rapskager. Til Fedning bruges her mest udelukkende Solsikkekager i Forbindelse med Roer. Rug anvendes vel ogsaa, men i mindre Maalestok; — dog maa Anvendelsen af Rug til Svin ansees for at være i Tiltagende. Der holdes overalt en Mængde Svin, men hvorvidt denne Forretning er rigtig lønnende, er vist meget tvivlsomt til de nuværende Priser. Skal Svinefedning betale sig, da maa de fodres langt billigere op end med Korn. Raa Kartoffler og Roer skaarne smaat ere et udmærket Foder for voxende Svin; at Kartofflerne vare endnu bedre, naar de kogtes, kan jo være, men det fordyrer og besværliggjør allerede Brugen af dem meget. Naar de blot skæres smaat og der skæres frisk hver Dag, ædes de med Begjærlighed af Svinene, som ogsaa trives godt ved dette Foder i Forbindelse med 1 Pd. Rug-Grutning og Valle.

Vel skjænkes der Hestetillægget større Opmærksomhed end hidtil, og mange gode Hingste findes, men Hoppebestanden paa denne Egn er for ringe og vinder saa langsomt Fremgang, fordi Handelen med Føl og Plage er saa alminde-

lig, og derfor gaa saa mange gode Tillægsdyr bort, — og der tages til Tillægshopper af den forhaandenværende Besætning, uden Kritik eller Omtanke.

Faareavlen lægges der al for lidt Vægt paa — det er ganske sikkert en Avl, som burde give Landet en langt større Indtægt — og vilde give en sikrere Netto end meget andet.

Det er sørgeligt saa lidt kvindeligt Husflid der drives, men i den Retning trænges der kun til Spore fra de bedre Stillede i Samfundet, saa er Lysten og Sansen ej endnu helt uddød. Og mangen fattig Familie kom over Vinterens Nød, naar de Velhavende vilde lade spinde Uld og Hør og Blaar, og lade væve gode Stykker Tøj istedetfor at købe i dyre Domme i Fabrikkerne. Thi Arbejdskraft have vi fuldt op af; — Husmandsklassen voxer i en foruroligende Grad og der maa gjøres Alt for at give den Arbejde. Arbejdsstanden er nøjsom og medgjørlig; kun kan maaske siges, at de unge Karle og Piger letsindig ødsle Lønnen bort, og derfor ere de saa fattige, naar de skulde sætte Bo. — Lønnen for Pigerne er ikke falden og er i Forhold til Karlelønnen heller ikke for høj, men Karlelønnen kan siges at være falden med $\frac{1}{4}$. — Kommuneskatterne ere desvære høje, og der er ingen Udsigt til Lettelser. —

Fra Vendsyssel.

Forsaaavidt Forespørgslen gjælder Landbrugsaaaret 1886 til 87, har Aaret med den ret rigelige Høst 1886 været nogenlunde. Dette maa dog forstaaes saaledes, at Landbruget har vidst at begrænse sine Udgifter, i mange Tilfælde omordne sine Prioritetsforholde med en noget billigere aarlig Rente, i ikke faa Tilfælde afviklet Gjældsforhold dels ved Venner og Slægtninges Hjælp og med Imødekommenhed fra Debtors Side. I mange Avlsbrug er denne noget pekuniære Fremgang dog en Tæren paa Kapitalen, idet Materiel etc. etc. vedligeholdes mindre godt. For de mindre Avlsbrugeres Vedkommende har uden Tvivl de mange Adelsmejeriers Oprettelse medført en bestemt forholdsvis Fremgang i pekuniær Retning. Regn-

skab fra disse foreligge nu, og har Udbyttet været meget tilfredsstillende.

Det Landbrugsaar, der fremkommer med Høsten 1887 som Basis, vil absolut vise sig nedadgaaende m. H. t. Brutto-Indtægten saa meget mere, som Konjunkturernes snarere ere lavere end højere end ifjor. Skal vor Landsdel komme skadesløs ud af dette Aar, vil det kun kunne ske ved en yderligere Økonomi, som dog næppe er heldig i Længden.

Naar undtages enkelte overbebyrdede Avlsbrug, er der næppe Tvivl om, at jo større Kultur et Avlsbrug besidder, jo bedre Besætning etc. etc., desto større Modstandskraft haves i disse Aar, om det mere intensive Avlsbrug endogsaa fordrer en betydelig større Driftsudgift. — I sin store Helhed have de mindre Avlsbrug en forholdsvis mindre Gjæld end de større og besidde en større Evne til at begrænse Udgifterne, hvorfor hine uden Tvivl ere heldigere stillede. Ejendomspriserne anslaaes til at være 20—30 % lavere end for 5 Aar siden. En virkelig Fremgang i vort Landbrug kan med disse Konjunkturers Bestaaen i Hovedsagen og i noget væsentligt Omfang kun erholdes ved forøgede Produktioner, hvilke formentlig ville fremkomme ved forbedret Driftsmaade (et bedre Sædskifte), ved større Produktioner af naturligt Foder, ved forbedrede Besætninger og ved Produktion af gode og bedste Produkter.

Arbejdsforholdene have været upaaklagelige, — Forholdet betragtet fra begge Sider. Arbejdslønnen er vel falden, men dog ikke meget og ikke gjennemgaaende. Saaledes ere Mejeripigernes Løn uforandret, ligeledes er Daglønnen uvæsentlig lavere end tidligere. — Kommuneskatterne ere uforandrede.

Fra det nordlige Thy.

De Vanskeligheder, der for mange Landmænd vise sig at være forbundne med at komme over forrige December Termin, godtgjorde Trangen til i 1887 at faa, hvad man kalder »et godt Aar«, hvorunder forstaaes en god Høst, men de Forventninger, der uvildkaarlig knyttede sig til de inderlige Ønsker om et saadant, bleve desværre skuffede i temmelig høj Grad.

Vinteren sledes vel saa nogunlunde hen med et daarligt Udbytte af Mejeribesætningerne, men Priserne paa Fedekvæg vare endnu lavere end nogensinde før.

Tidens Tryk giver sig jo almindelig tilkjende ved Knaphed paa Penge. Man er ikke istand til at kunne formindske sine Udgifter strax, naar Indtægterne paa Grund af faldende Produktpriser tage af. Man har maaske lagt Plan til Forbedring af Jord, Besætninger, Bygninger o. s. v., ikke at tale om personlige Fornødenheder, der snige sig paa En. Saa haaber man, at Krisen er forbigaaende, og kommer af denne Grund endnu længere ud paa Gjældens Skraaplan, indtil man endelig opdager, at »nu er der Ingenting, der betaler sig.« Man er da stillet som Sømanden, der midt i et vanskeligt Farvand overfaldes af Taage og Tvivl om sin Kurs; der maa gaaes med »halv Kraft«, Farten indskrænkes. Sammenlignet med andre Egne er Trykket her dog temmelig mildt, ialfald træder det ikke paa noget Punkt særlig tydelig frem. Mejeridriften synes at yde den største Modstandskraft. — Prisfaldet paa Ejendomme overstiger næppe 10 %. Man prøver nu ogsaa her at arbejde mere sammen, idet der har dannet sig rigtignok kun 1 Kvægavlerforening og iaar 3 Andelsmejerier. Desuden er under Dannelse en Forening for Fællesindkjøb af Foderstoffer, Markfrø og Kunstgødning, ligesom man ogsaa holder Øje med Bevægelserne i Retning af Andels-Svineslagterier. Daglønnen er vel falden 10—12 %, men Lønnen til en almindelig dygtig Arbejdskarl er endnu 200 Kr. og til Mejeripigerne 110—130 Kr. aarlig.

Kommuneskatterne ere stadig stigende, men heldigvis dog lige saa meget til Skoler, som til Fattigvæsen. Hvad Tiderne i Almindelighed angaa, da kalder man dem jo daarlige, hvad kan være sandt nok i Sammenligning med første Halvdel af sidste Tiaar, men Udsigterne for den nærmeste Fremtid ere jo dog saadanne, at man om 5—10 Aar let kan komme til at se tilbage paa den nuværende Tid som »gode Aar«. Men man tør da ogsaa haabe, at Livet under endnu knappere Forhold vil kunne bevare dets Værdi, naar man faaer lært at arbejde noget bedre og fortære noget

mindre; thi ret beseet er det hverken Brødet eller Sulet, man er bange for at skulle miste, men meget mere Kaffen, Bajerne osv. Men Spørgsmaalet om, hvorledes det i Tidernes Løb skal gaa vort lille Land, beroer i overvejende Grad paa, hvorledes dets Bondestand vil stille sig; denne er da ogsaa godt ifærd med at blive sig sin Magt bedvidst, — tør man nu ogsaa haabe paa, at den snart vil opdage sit Ansvar? Naar imidlertid vore Folkeledere og Folkelærere, ikke at tale om professionelle Folkelivsstudenter, anstrænge sig saa meget for at drage os Bønder frem i Forgrunden, da ere disse Bestræbelser om end i mange Retninger fortjenstfulde, dog ofte temmelig eensidige. Blikket synes skarpt rettet mod de saakaldte »dannede Klassers« Fejl, Lidenskaber, Mangel paa Dygtighed osv., men det synes endnu at være undgaaet Opmærksomheden, at den egentlige Bondestand af al Evne tager Del i de samme livsfordærvende Ting, som de dannede Klasser anklages for at ødelægge Slægten med. Om denne Egn end ikke hører til de mere fremtrædende i slig Retning, saa opfostre dog ogsaa dens Bønder »unge Herrer«, der bruge Penge og kun kjende til Sved, naar de danse, og »unge Damer«, hvis Hovedopgave det er at holde Stadsen i Orden. Kort sagt, jeg troer, vi itide maa vogte os for Forgudelse af vor Bondestand, da jeg frygter, at Afguderi straffes nu saavel som i gamle Dage.

Fra det sydlige Thy.

Aarsudbyttet har været det mindste i Rækken af de mindre gode Aar. Det var den mindste Fyld trods den stærke Rugagrøde, der ogsaa som Regel giver lidt i Skjæppen. Sommergræsningen var den usleste siden 1868, og mange Landmænd nødsagedes til at give større eller mindre Tilskud af Kraftfoder, for at Dyrene ikke ligefrem skulde krepere af Mangel paa Næring. Vinterbesætningerne ere dog ikke meget indskrænkede, men man sparer paa Halmen og kjøber en Mængde Korn og Foderstoffer, der, om det end er billigt, dog tager alt for meget af Indtægterne, der jo tilflyde sparsomt med de smaa Priser paa alle Landbrugets Produkter, og heri ligger tildels Svaret paa, hvad der er det væsentligste

Tryk, der for Tiden hviler paa Landbruget. — Kreditforholdene synes allerede at være bedre, da Penge ere rigelige, og hvor der kan bydes nogenlunde Sikkerhed, kan Laan i Reglen erholdes til 4 à 4½ pCt., hvad der vel især er en Følge af Konverteringen og den — i de sidste Aar — stærke Tilgang til Kreditforeningerne. Derved have mange faaet afviklet det ulykkelige Gjældsforhold hos Kjøbmændene, og ved en aftagen Flothed i Husførelsen er tillige den letsindige »Tagen paa Kredit« mere eller mindre indskrænket. Falitter og Tvangssalg ere heldigvis endnu sjældne, og det lader til at Trykket er mindre her sammenlignet med andre Egne. Dette er vel egentlig en Følge af, at man har været mere betænkelig ved at foretage større Bekostninger, der, om de end under normale Forhold ere ønskelige, dog i Tider som disse have sat mange Landmænd i en vanskelig Situation, idet Gjælden er forøget i et Forhold, hvor den ikke forrenter sig, ligesom ogsaa den overhaandtagende Luxus har ligget os fjernere end andetsteds, om vi end ere meget mere fremme end ønskeligt. Forholdene ere de samme paa større som paa mindre Gaarde, hvorimod de tørre Aar i Reglen falde mere uheldige for Landmænd med lettere Jorder. — Mejeridrift synes for Tiden at yde den største Modstandskraft. Her er atter iaar anlagt 3 store Andelsmejerier, som jo især komme de mange smaa Landbrug tilgode. De forholdsvis gode Svinepriser hjælpe en Del paa Mejeridriften. — Priserne paa gode Ejendomme ere ikke faldne meget, men middelmaadige eller daarlige Ejendomme ere faldne meget i Pris; de store ere næsten usælgelige. Landmændene burde ved Oprettelse af Forbrugsforeninger søge at skaffe sig bedre Garanti med Hensyn til Ægthed ved Indkjøb af deres Produkter, ligesom Prisbesparelser derved vilde kunne opnaaes. Handels- og Haandværkerstanden synes ikke ved Priserne paa deres Varer og Arbejde at tage Hensyn til, at de i disse Tider leve billigere end tidligere. Konverteringen har bidraget til en gjennemgaaende lavere Rentefod, men der trænges ogsaa til Lettelse i Udgifterne ved Ejendomsverdragelser og Pengeomsætningen i Ejendomme, hvorved Staten

tjener urimelig, især naar der tages Hensyn til, at der paa andre Omraader kan gjøres Forretning med selv kolossale Summer uden mindste eller ialfald ubetydelig Udgift til Staten. En Toldreform imødesees ogsaa med Længsel, uden at man derfor ønsker Beskyttelse paa andre Ting end nu, men Tolden er i flere Henseender uretfærdig, og Industrien synes delvis derved at holdes oppe paa Landbrugets Bekostning, hvilket man i Længden ikke kan være tjent med.

Fremskridt ere om ikke umærkelige, saa dog ialfald mindre. Hesteavl en er i Opkomst, Svineavl en maaske ogsaa; derimod er Kvægavl en forsømt eller ledet i et galt Spor ved den idelige Krydsning med Korthornsracen, uden ved Siden af at bevare gode Dyr til Indavl i tilbørlig Mængde. Der er dog i det nordlige Mellemthi oprettet en Kvægavl erforening, som maaske kunde samle Egnen og derved gavne indirekte.

Arbejderforholdene ere uforandrede og Nedgangen i Arbejdslønnen ubetydelig. Kommuneskatterne ere snarest stigende. Fattigbyrden er stor de fleste Steder. Man bygger Fattiggaarde flere og flere Steder. Et forbedret Skole- og Vejvæsen kræver ogsaa betydelige Ofre.

Fra Mors.

Aarets Karakteristik for Egnen her er i Korthed denne: Stadig lave og tildels nedadgaaende Priser paa alle vore Produkter, en meget tør, kold og ufrugtbar Sommer, en i Kvalitet god, men i Kvantitet tarvelig Høst, der lader befrygte Fodermangel, da Halmen er udrøj. Naar saa dertil kommer, at det foregaaende Aars Høst og foregaaende Aars lave Priser paa alle Salgsvarer ikke gav noget Overskud eller noget at tære paa for det kommende Aar, saa er dermed samtidig sagt, at Aaret 1887 har været et strængt og tærende Aar for Landbruget, og Udbyttet deraf er desto værre meget tarveligt.

Det, der for Tiden trykker Landbruget, er dets store Gjæld til Banker, Sparekasser og Kjøbmænd. De Mange, der arbejde under disse Tilstande, slides op og gaa bogstavelig til Grunde. Man har hidtil arbejdet alvorligt, energisk strængt,

nægtet sig selv Livets Glæder og Goder for at sikre sig en Tilværelse nogenlunde fri for Næringsssorger, man har arbejdet og levet i Haabet om, at den nære Fremtid vilde bringe blidere og bedre Vilkaar; men desværre, hvor stærkt der end er taget Reb i Sejlene, hvor alvorlig gennemført end Indskrænkningerne have fundet Sted, og hvor arbejdsdygtig man end har lært at blive, det hjælper dog altsammen intet, Landbruget er saa haardt gjældbundet, at kun en Frigjørelse for al den forfærdelige, demoraliserende »løse Gjæld« kan hjælpe det paa Fode og til Fremskridt igjen.

Det er kun sangvinske Forhaabninger at tro paa en Tilbagevenden af de gamle Priser; det nytter ikke: vi maa lære at vænne os til at nøjes med de bestaaende, stille vore Sager og indrette vor Stilling derefter. Der ere mange Ejendomme, der ere belastede med større Gjæld, end der er Værdi for, og saadanne burde hellere realiseres; at fortsætte er kun at forøge Gjælden, gjøre Pinen sværere, og Udfaldet er desværre øjensynligt. De Mange, der vel sidde haardt i det, men som bæres frem af en stærk og levende Tro og sidde inde med gode Kræfter og forstaa at bruge dem ret, have Mod paa at fortsætte, og de gjøre sikkerlig vel deri; thi det skal nok kjendes, at baade de selv og deres Agerbrug gjør Fremskridt.

Men det, der maa og bør staa klart for Alle, og som indtrængende skal stilles den vordende Landbostand for Oje, er aldrig at binde sig til en Ejendom med mere Gjæld end en 1ste Prioritet kan afgive Pant for; og saa dette — i sig selv saa lille, men dog saa saare vigtigt og lykkebringende — : kun handle pr. Kontant! ikke købe for en eneste Øre, uden at kunne betale strax. Det modsatte maa Nutiden bløde for og lide under, det er den Forsyndelse, vi have gjort os allermest skyldige i, og Straffen er ikke udebleven. Mange kunne takke sig selv derfor; men flere er der, hvis Fædre bære Skylden, idet de ikke strængt og alvorligt nok have klaret det for de Unge, ligesom de ej heller have ydet dem god økonomisk Lærdom.

Lad Forretnings- og Handelsmændene benytte Banker og Sparekasser; bare Landbruget bliver fri for dem, da kan

Landmanden staa selvstændig uden Hemsko, og han kan blive en stor og dygtig Fremskridsmand; de Forbedringer, vi skulle have foretaget ved Hjælp af Laan i Pengeinstitutter, de ere ikke sunde, de volde gjerne Afbræk og Fortræd engang i Fremtiden. Nej, det er ved Hjælp af Overskuddet i Bedriften, at de nødvendige og gavnlige Forbedringer skulle foretages; det yder et sikkert Grundlag for et solidt og godt Agerbrug, og det fører hele Samfundet fremad til almindelig Velvære og Lykke. — Det er en Selvfølge, at Ejendomspriserne ere faldne meget; navnlig ere de mindre gode og ringe Ejendomme kun det Halve værd, hvorimod de bedre og bedste Ejendomme kun have et mindre Fald i Vente. En Gaard paa 6 Tdr. Hartkorn, 70 Tdr. Ld. Eng, som for 3 Aar siden med Besætning kunde koste 50,000 Kr., kan nu kjøbes for 45,000 Kr. og kan til en virkelig Kjøber ogsaa koste det.

Landbruget her staaer ikke højt, det drives saa saare langtfra rationelt i alle dets Grene; men det staaer ej heller lavest. Der var en Tid, da Maskinen var i fuld Gang og det saa ud, som skulde vi naa at staa i Højde med de bedste; men det skete desværre ikke saadan, Gangen var ikke skarp og indsigtfuld nok forud beregnet, Maskinen maatte sagtne og er vedbleven dermed lige til denne Dag. Der er ikke skeet Spor af Fremskridt i det sidste Aar; det er et Spørgsmaal, om vort Husdyrbrug ikke er gaaet tilbage ved Salget af nogle af de bedste Tyre og Kvier og ved en, vel god, men dog lidt knappere Ernæring baade Vinter og Sommer.

Arbejderforholdene have været særdeles gode; der har ikke været Overflod, men ret rigelig Arbejdskraft; Mænd (Daglejere), Karle og Drengene faa i Løn $\frac{1}{5}$ à $\frac{1}{4}$ mindre; Pigerne den gamle Løn 70, 80—90 Kr. om Aaret. — Fattiggaarde og den kommunale Ordning ere for Tiden brændende Spørgsmaal; Udgifterne stige trods Fattiggaarde, og et skærende Misforhold er tilstede paa dette saa saare vigtige og alvorlige Omraade.

Fra Salling.

De, der have overtaget Ejendomme til de tidligere opskruede Priser, sidde haardt i det; men hos de ældre Land-

mænd, der ogsaa fra de gode Aar have noget i Ryggen, er der ikke Tale om nogen Forlegenhed. Her med Sallings frugtbare, veldrevne Jorder føles Trykket meget mindre end i de tilgrænsende magre Egne i Fjends og Ginding Herreder. Proprietærerne kniber det mest for, fordi de have for meget at forrente, og Arbejdskraften er for dyr. Paa Ejendomme med gode Jorder klarer man sig bedre, end hvor Jorderne ere ringere. Hvor man er naaet saa vidt, at man har kunnet afskaffe Brakken og i dens Sted har optaget Rodfrugter som en regelmæssig Del af Sædskiftet, klarer man sig bedst. De vedvarende Græsmarker svare ikke Regning. — Ejendomspriserne kunne regnes for at være faldne omtrent en Fjerdedeel. Der synes mig ikke at være at øjne den mindste Udsigt til nogen Bedring af den nærværende Tids Tryk. Den stedfindende Overproduktion af alle Landbrugsfrembringelser og de Mængder af Guld, der haves til at betale disse med, ville sandsynligvis holde Priserne nede paa det nuværende lave Niveau. En anden Sag er det, hvis der skulde udbryde en Krig mellem Stormagterne, der vilde forøge Forbrugen og formindske Produktionen, men dette er en Mulighed, som Ingen kan ønske. At der kan udrettes noget synderligt for Landvæsenet ved en Toldreform, troer jeg ikke; derimod vil den nye Lov om Husdyravlen og den hyppigere Dampskibsfart fra Esbjerg vist være af ikke ringe Betydning. Stor Skade er det, at Flertallet i Folkethinget ikke har den Tillid til Landhusholdningsselskabet, som dette fuldelig fortjener.

Landbruget staaer i det Hele paa et forholdsvis godt Standpunkt og gaaer fremdeles langsomt, men sikkert fremad. Dræning er paa de fugtige Jorder næsten overalt iværksat, Redskaberne ere fortrinlige, det jydsk Kvæg udvikles efterhaanden til en meget god og værdifuld Stamme, navnlig som Fedekvæg. Dyrkningen af Rodfrugter tiltager lidt efter lidt. Havedyrkningen er paa Bøndergaardene ogsaa i Tiltagende, hvortil det har bidraget meget, at adskillige unge Mennesker have lært Gartneriet paa Herregaardene og nu holdes af flere Gaardmænd i Forening; man seer enkelte Steder de nydeligste Bønderhaver paa nogle faa Skjæpper Land. Jernbanen til

Glyngøre har meget lettet Afsætningen af Svin og Fedekvæg. Paa Tyendets Opførsel er der som Regel Intet at udsætte. Arbejderne have lige til den allersidste Tid kunnet finde Beskjæftigelse, men Arbejdskraften har ogsaa været tilstrækkelig. I indeværende Vinter vil der blive Arbejdsløshed, fordi der er saa lidt Tærskearbejde. Arbejdslønnen er omtrent falden en Fjerdedel. Da der mange Steder opføres nye Skoler og etableres Fattiggaarde, stige Kommuneskatterne stadig. Navnlig er Fattigbyrden i Tiltagende.

Fra Lysgaard Herred.

Udbyttet har været saa simpelt som muligt i alle Henseender med Undtagelse af enkelte Produkter, som Uld og Kalveskind. Eftersom Viborg Amt, især denne Del af Amtet, Lysgaard Herred, ingen Regn fik i Sommerens Løb, blev Misvæxten her større end i andre Egne, hvor der i rette Tid faldt en enkelt Byge, og Ulykken mærkes mest paa de Arealer, hvor Jorderne ikke ere i god Kultur, men sandede eller muldfattige, og jo større Ejendomme desto større Tryk. Undtagelse herfra ere Ejendomme med gode Overrislings Enge. I de tørre Aar har en større Korndrift været heldigst, da Græsmarkerne have været visnede, og der er opnaaet et større Forraad af Halm til Hjælp til Fodringen, selv om Kornavlen har været daarlig.

Ejendomssalg skeer i Almindelighed ved Tvang, og da Priserne ved disse, ofte med store Restancer af Renter og Skatter, ere meget trykkede, eftersom Ejendommene under saadanne Forhold ere meget forsømte, blive som oftest Prioritets-haverne ikke dækkede. Taxationerne af Ejendommene ere nu, til Laan i Ejendommene, mindst $\frac{1}{3}$ nedsat imod Taxationerne for ca. 10 Aar siden. — I Almindelighed have Forpagterne faaet Nedsættelse i Afgiften, selv hvor den var betinget højere. Ved nye Forpagtninger bliver Afgiften nu ansat i Penge efter Gjennemsnit af Kornets og Smørrets Pris.

Landbruget i denne Egn har gjort store Fremskridt ved Indretningen af bedre Bygninger, Mærgling, Dræning, Forbrug af Kunstgødning og ved en stærkere Drift af Jorden og Ind-

førelse i Driften af Roer, forbedrede Agerbrugsredskaber og frem for Alt at Driften ikke gaaer ud paa at bringe Indtægt af Kornsalg, men af Mejeridrift og Kreaturfedning, hvorved Jorderne bringes i Gjødningskraft. Ved Oprettelsen af Andelsmejerier forøges Udbyttet af den mindre Ejendomsbesidders Mælkeri ikke alene ved en større Pris for hans Mælk, men ogsaa derved, at de ved Salget af Mælk ledes hen til en større Sparsommelighed med Forbruget af Mælk til Husbrug. — Lønnen for Arbejderne er falden noget, men Mange gaa ledige i Vinter, hellere end at arbejde til nedsat Løn, i Haab om til Sommer at indhente en forhøjet Løn og saa tage tilfældigt Arbejde i Vintermaanederne. — Kommuneskatterne og Amtsfondets Skatter ere ikke faldne, snarere stegne — uagtet de i Forvejen vare høje i Forhold til Indtægten. — Med Undtagelse af, at der nu snart i hvert Sogn er opført Andelsmejerier, er der ikke iaar foretaget noget særligt af Betydning til Landbrugets Fremkomst.

Fra Hammerum Herred.

For Tiden er der kun liden Glæde ved at være Landmand, da det for de Fleste falder uhyre vanskeligt at holde Ballance, og mangfoldige arbejde med vitterlig Under-skud. Dette har været Tilfældet nu i flere Aar, og ikke mindst i det forløbne Aar 1887. Denne almindelige Elendighed for Landmandsstanden har jo — som bekjendt — mange Aarsager; hvilke jo alle ogsaa berøre denne Egn; dog tør jeg ikke paa-staa, at Tidens Tryk falder haardere her paa Hedeegnen end paa andre Dele af Landet. Klart er det, at det falder værst for de større Gaarde, som have større Folkehold, hvorimod de mindre Avlsbrug, hvor Familien selv udfører alt Arbejdet — og hvor man lettere kan etablere større Sparsomhed — og udfolde ihærdigere Arbejde, synes bedre at kunne gennem-gaa Krisen. Hovedsagen er jo dog næsten for enhver Landmand Spørgsmaalet om, hvormeget han forrenter paa Ejendommen, og om denne kan svare Renterne af den Gjæld, der er gjort i den gode Tid? Her træffer det sig nu saa forunderligt, at det i Reglen er i den bedre Egn at

Ejendommene ere mest forgjældede, hvorimod den fattigere eller ringere Egn synes mindre at paavirkes af Tidernes Ugunst. Levemaaden i det Hele har jo altid været, og er endnu, gennemgaaende langt tarveligere end i de gode Egne, hvor Flotheden var i Begreb med at tage Overhaand.

Hvorledes Ejendomspriserne stille sig i disse Tider, er ikke godt at meddele Noget om, da der saa at sige aldeles ingen Handler ske. Liebhaberne holde sig tilbage, og Enhver søger længst muligt at undgaa Salg. Nogle større Gaarde skulle dog være udlagte til Kreditforeningen i denne Tid; det vil da vise sig, at vore Taxationsmænd for Kreditforeningerne gennemgaaende have været meget for flotte, og ansat Ejendommene til langt over deres virkelige Værdi.

Herpaa Egnen haves kun nogle faa Præstegaardsforpagtere, og disse svare i Reglen ikke den betingede Afgift, men blive alligevel ikke fjærnedede af Præsterne, da disse ikke tør drive Sagen videre i disse Tider for ikke at komme i endnu større Forlegenhed ved ingen Forpagter at kunne faa.

Arbejderne ere nu langt mere medgjørliche — navnlig hvad Daglejerklassen angaaer — end for nogle Aar tilbage. Nogle af den opvoxende Ungdom ere endnu umedgjørliche og overmodige, hvorfor Enhver søger saavidt muligt ikke at faa slige Individuer i sin Tjeneste. Heldigt er det jo for den Klasse, at de saa kunne pleje det frie Liv med en Uldpose paa Nakken. — Kommuneskatterne ere vistnok ingen Steder blevne mindre end forhen, vistnok snarere større.

Fra Egnen ved Ringkjøbing Fjord.

Da Kornpriserne ere faldne fuldt saa meget som de øvrige Landbrugsprodukter, føler denne Egn, der i mange Aar har kjøbt Korn istedenfor at sælge, sikkert mindre Tidens Tryk end i de kornexporterende Egne. Forholdet mellem Kornpriserne og Priserne paa Fedesvin er jo saaledes, at det betaler sig ligesaa godt nu at fede Svin som med de højere Priser, naar Kornet skal kjøbes, og da Indkjøbet af Korn er tiltaget betydelig i de senere Aar, synes det jo, at Forretningen maa betale sig. Som Regel viser det sig, at jo mere intensiv

Driften er desto større Forlegenhed. Her paa Egnen er det Kreaturholdet, der bærer det Hele, og den Drift, der med mindst Arbejdsudgifter kan holde størst mulig Besætning og holde den godt, er den bedste, og dette synes at naaes bedst ved længere Græsleje, hvoraf 1 à 2 Aars Kløver slaaes, og ved saavidt mulig ikke at tage Jorden under Plov, saa længe Græsningen er rigelig.

Her er kun handlet lidt med Ejendomme i de sidste Aar, og de faa Handler, der ere skete, ere ikke over $\frac{1}{5}$ Del lavere; derimod er der handlet en hel Del med Engparceller, som have kostet omtr. 1000 Kr. pr. Td. Land eller til ligesaa høje Priser, som der nogensinde er betalt.

Priserne paa vore Produkter ere vel lavere end de vare fra 1870 til 1880, men paa ingen Maade gjennemgaaende lavere, end Landbruget tidligere har kjendt, ja endog været meget tilfreds med. Da jeg for 25 Aar siden overtog min nuværende Ejendom, vare Priserne paa alle Produkter med Undtagelse af Korn betydelig lavere; Svin kostede saaledes de første 3 à 4 Aar omtr. 10 à 12 Mk. pr. Lpd. leveret slagtede foruden Hoved og Ben og modtoges ikkun fra Oktober til Maj; Heste kostede omtr. kun det Halve imod nu, en rigtig, god fejlfri 5 Aars Hest kostede sjældn over 300 Kr. (150 Rdl.). 1863, 64, 65, 68 vare Priserne paa Kreaturer ligesom nævnt med Hestene, kun omtr. halvt saa høje som nu. Det er saaledes efter min Opfattelse et stort Spørgsmaal, om de nuværende Priser egentlig kunne kaldes lave, jeg troer snarere, at de maa ansees for normale, og at vi maa være glade, om de ikke gaa endnu lavere. Priserne ere jo ogsaa saaledes, at vore Agerbrug meget godt kunne arbejde med disse og svare de paa Bruget hvilende Skatter og Kommuneafgifter og en Afgift eller Jord-Rente og ernære en Familie; kun hvor der er indgaaet Forpligtelser i Tillid til at Priserne paa Produkter stadig skulde stige og aldrig kunne dale, eller dog i den Tro, at der var Sandsynlighed for at Priserne endnu ikke vare kulminerede, kun dèr er der Nød paa Færde; thi Forretningen er der baseret paa Forudsætninger, som vise sig uholdbare. Disse Forretninger, hvilke antagelig dog ville vise sig færre end af

Mange antaget, staa som Regel ikke til at redde; dette kan jo vel være sørgeligt nok for hvem det rammer, men jeg kan ikke se andet, end at det i Grunden er ligesaa slem, naar andre Forretninger af lignende Aarsag gaa til Grunde; Forretningen kommer nok til Arbejde igjen, der skal kun en anden Mand til at lede denne, paa sund Basis.

At der fra Statens Side kan gjøres Noget, som kan forhindre en Katastrofe i ovennævnte Tilfælde, er vist umuligt, thi Staten er ikke Herre over den virkelige og næsten eneste Aarsag, nemlig Prisforholdene. De høje Priser vare jo en Følge af flere samvirkende Aarsager, saaledes Krigene i 1864, 1866 og 1870 og endelig den høje Arbejds løn i England, fremtvungen ved Striker, forberedte i en Menneskealder, og som i nogle Aar gave Arbejderen en Kjøbeevne, som aldrig før. Den, der kunde skaffe lignende Aarsager, vilde ogsaa fremkalde samme Virkninger, selv med nuværende Møntfod. Ved extraordinære Foranstaltninger at forhøje Produktpriserne f. Ex. ved Udførselspræmier vil kun en kort Tid hjælpe, idet det jo vil have Statens finantielle Ruin til Følge, hvilket absolut virker tilbage paa Statens Borgere i Almindelighed og Landbrugere i Særdeleshed. En Toldreform vil heller ikke direkte mærkes synderlig; i de fleste Tilfælde vil der ingen kjendelig Forandring blive paa Priserne paa forarbejdede Varer, fordi Tolden hæves; jeg giver det samme for at faa en Hest beslaaet nu, som jeg gav, da Kul og Jern kostede $\frac{1}{3}$ mindre. Skatterne kunne ikke siges at være trykkende; selv om de kommunale ere stegne i de sidste 20 Aar, har Landbruget derfor erholdt Fordele ved gode Veje, Jernveje etc. som ere billige i Forhold til den forøgede Udgift. — En sikker om end noget langsom Vej, som Staten kan benytte til virkelig og varig Gavn for Landbruget, synes mig at være, at fremme gode Foranstaltninger, der kunne fremme og udvikle Industri, Handel, Skibsfart og Fiskeri, kort sagt gjøre hvad der kan gjøres for at skaffe os et større og mulig saa stort Marked her i Landet, at vi ikke behøve at søge hverken engelske eller tyske Markeder.

Daglønnen er ikke falden stort; Arbejdskraften er noget

rigeligere tilstede, men der holdes godt igjen fra Arbejderens Side. Lønnen for dygtige Karle er circa 180 Kr. aarlig, omtrent 20 Kr. mindre end før. — Kommuneskatterne ere ikke faldne, snarere stegne.

Fra Bornholm.

Endskjøndt Priserne paa Landbrugets Produkter snarest er endnu lavere end tidligere, har Aarsudbytte i indeværende Aar dog været nogenlunde godt for Bornholms Vedkommende, idet vi have havt en særdeles god Høst, ikke saa lidt over Middelaar; navnlig for den sydøstlige Del af Øen var Høsten vistnok bedre end noget tidligere Aar, og navnlig har Bornholm aldrig havt en saa glimrende Høst af Vintersæd. Have de trykkede økonomiske Forhold for Landmændene virket meget nedslaaende og skadet i mange Retninger, findes der dog ogsaa, og det ikke saa faa, Exempler paa at Tidernes Tryk har strammet Landmændene op til yderligere Virksomhed og Paapasselighed. Desværre er jo de lave Konjunkturer Skyld i, at alt for mange Landmænd ikke have kunnet holde ud og ere kastede ud af deres Stilling, deriblandt ogsaa virksomme og paapasselige Mænd, der have siddet for haardt betynget med Gjæld; men naar man her paa Bornholm seer hen til hvilke Aarsager, der have været mest Skyld i Falliterne i Landbruget, da har som oftest Ligegyldighed og for flot Levemaade været de største Aarsager. Et gammelt Ord-sprog siger: »hvor Husbonden træder, voxer det bedst;« mange Smaating have stor Indflydelse paa Udbyttet af Bedriften, og naar disse forsømmes, kan der afstedkommes betydelige Tab; men naar Husbonden er optagen af Selskabelighed, Fornøjelser, Møder og lign., sees der ofte for meget igjennem Fingre med, at de mange Smaating, som bør iagttages, tilsidesættes. Der kan nævnes mange Exempler herpaa; men jeg skal indskrænke mig til at nævne et, som har været mig særlig paafaldende; det har en stor Betydning for Vintersæden, at den bliver saadet i rette Tid, navnlig paa tarvelig Jord; man seer ikke sjældent hos Naboer med omtrent lige Jord, at den enes Vintersæd staaer ussel, medens den

andens er særdeles vellykket, fordi den er saaet saa tidlig, at den har dækket Jorden og derfor bedre har kunnet modstaa Vinteren og især Nattefrost i Foraaret, medens den andens ikke har kunnet dette, fordi den er saaet for sildig, og derfor kun giver det halve Udbytte. Grunden hvorfor der ikke er saaet i rette Tid er som oftest Ligegyldighed. Den Slags Forsømmelse ere tagne meget af i de sidste Aar, og Bedringen er for Manges Vedkommende fremtvungen ved, at de ere komne til at indse, at det for at bestaa er nødvendigt at passe nøje ogsaa paa Enkelthederne. Da Skatterne, Arbejds-kraft og i det Hele hvad Landbruget skal anskaffe ikke nær ere faldne i samme Forhold som Landbrugsprodukterne, er det jo en Selvfølge, at de, der have tarvelige Jorder at arbejde med, ere værst stillede nu, da disse i Forhold til Udbyttet have størst Udgift, navnlig behøve størst Arbejds-kraft, og dog er det, naar man her paa Øen seer hen til Falliter og Lignende, snarest de bedste Egne og Ejere af gode Gaarde, der have maattet bukke under, og dette ikke sjælden Mænd, som have hegyndt med forholdsvis ringe Gjæld, hvorfor de ikke fra først af have lært at sætte Tæringen efter Næringen. Derimod hører det til Undtagelserne, at dygtige, sparsommelige Landmænd her endnu ere bukkede under, om end nogle ville have vanskelig ved at holde det gaaende ret mange Aar endnu, hvis en Bedring ikke indtræffer.

Hvorledes Ejendomspriserne stille sig er vanskeligt at sige, da der som Regel kun skeer Nødsalg, og da som oftest til lave Priser, men iøvrigt er Landejendomshandel sjælden i de sidste Aar. Her er oprettet mange Andelsmejerier, som foranledige, at de mindre Gaarde og Husmænd lægge sig mere efter at producere Mælk. — Den tilstedeværende Arbejds-kraft har været nogenlunde passende, saa at enhver Arbejder, der vil bestille noget, ikke har manglet Beskæftigelse; dog er Arbejds-lønnen falden lidt, men ikke betydelig. Heller ikke kan det siges, at Kommuneskatterne ere faldne.

Kapitelstaxterne for Aaret 1887.

	Hvede	Rug	Byg	Havre	Gule Ærter	Graa Ærter	Bog-hvede	Smør	Flask	Hon-ning	Pot.
	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Pd.	pr. Pd.	pr. Pd.	pr. Pd.
Sjællands Stift. (Bornholm undtaget)	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Møen.....	11 80	8 27	9 01	6 08	11 12	10 64	78			
Bornholm.....	7 63	8 79	5 38				
Fyens Stift	8 28	8 85	5 86				
Lolland-Falsters Stift:											
forrige Haisted Amt.....	12 39	8 56	9 81	6 24	11 98	11 56				
— Maribo Kloster og Aalholm Amter...	12 62	8 74	9 52	6 32	12 22	11 86				
— Nykjøbing Amt....	12 50	8 56	9 74	6 33	11 76	11 45				
Aalborg Stift:											
Vendsyssel og Han-Herred	8 52	8 33	6 04	(Gjæmnsh.				
Thy og Mors.....	8 89	8 28	6 60	f. d. foreg.				
Viborg Stift	8 48	8 28	5 94	10 Aar:				
Aarhus Stift	8 18	8 67	6 00	20 44)				
Ribe Stift:							17 64				
Ribe Amt.....	9 14	8 93	6 90	Boghvede.				
Vejle Amt.....	8 52	8 99	6 30	7 89				
Ringkjøbing Amt.....	9 07	8 58	6 74	7 81				
	8 35				
Gjæmnensnit for 1887	12 33	8 53	8 91	6 21	11 77	11 38	8 02	87	44	76	
— for de sidste 10 Aar	15 13	11 63	10 49	7 20	15 13	13 69	9 54	86	52	74	